

Калука мавлид-межлис

И мукъвара Ахцегь райондин Калукрин хуьре халкьдин арада Ислам диндин чир-

вилер гегьеншаруниз, экстремизм-терроризмдиз акси таблигъат тухуниз талукь яз

ва хуьре гьурмет, берекат артух хьунин ният аваз члехи мавлид кьиле тухвана.

Камаллу агъсакъал Салигъов Салигъ-гъажидин куьмекдалди хуьруьн цийи кавха («Калукрин хуьр» СП-дин кьил) Жафер Жалилова кьил кутуналди тешкилай и межлисда калукрин жемьтдилай гьейри, Дагъустандин Муфтиятдин векилар тир алимри, Ахцегь ва Кьиблепатаан Дагъустандин районрин хуьрерин имамри ва теклифнавай маса ксари иштиракна.

Диндин межлис хуьруьн мискиндин имам Вагиф-гъажи Абдулселимова пак Кьуръандин аятар келунилай башла-мишна. Ахпа тебрикдин гаф нашидар келдай машгур калукви, мавлидар ягъунин устад Заур-гъажи Салигъова лагъана ва мярекатни ада давамарна.

- «Алимар зи ирссагъибар я», - кьейднава Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ гъадисда. Аллагъдиз хуш межлисда гьурметлу алимри иштиракуниз килигна, рахун патал чна гъабуруз гафар гузва, - кьваті хъанвайбуруз мавлид мубаракуналди лагъана ада.

3-ЧИН

ИБАДАТ

Гъаж - вад лагъай дестек

Гъаж – им Исламдин вад лагъай дестек я, адан рехъни пара четинди я. Им мусурмандин имандин кьуват, адан диндиз вафалувал, адан ахлакь ахтармишзавай чка я.

Иблис Аллагъ-Таалади Вичиз аси хъана лугъуз негь авурдалай инихь ада (иблисди) Адаман ﷺ не-силдихь галаз мидявал ийизва ва ам дуьз рекьелай алудиз чалишмиш жезва. Иблисди акъваз тавуна мусурманри эхиратда хийир авай кьвалахар тавун патал чалишмишвал ийизва.

4-ЧИН

ЧИ СУВАРАР

Алукъзавай Кьурбан суварикай куьрелди

Им вири дуьньядин мусурманри Зуль-Гьиджа вацран (яни мусурман календардин эхиримжи вацран) 10, 11, 12 ва 13-лагъай йикъариз кьейд ийизвай виридалайни еке сувар я.

Кьурбандин сувар - им гьар йисуз мусурманар гъаждал финалди кьиле тухузвай адетрин эхир, нетижа кьазвай хьтин кар я. И юкьуз гъайванар тукъваз, як паюналди кьурбандар ийидай (садакьаяр гудай) адет ава.

Гила са кьве келима мусурманар патал и лишанлу йикъан тарихдай: сифтедамаз лугъун, Кьурбандин сувар Ибрагъим пайгъамбардин ﷺ тиварцихь галаз алакълу я. Лугъуда хьи, адаз аялар тежез гзаф вахтар алатна. Гьа икI, Ибрагъим пайгъамбар ﷺ кьуьзуьни хъана, веледрикай умудни атлана.

9-ЧИН

ИНТЕРВЬЮ

«Ибадат чи рикъелай фенва, дуьньяди ягъалмишарзава»

Играми тир стхяярни вахар, кье чун Ахцегь райондин Кьурукал хуьруьн имамдихь галаз таниш жеда. Гьурметдиз лайихлу тир Керим халуди вичин уьмуьр халисан мусурманди хьиз тухуз алахъна. Ада Советрин девирдани вичин капI-теат авун акъвазарнач, вич гьукуматдин кьвалахал алайтлани...

- Ас-Саламу алайкум Керим-гъажи, кьвай куь уьмуьрдин рекъикай чаз ахъайиз жедани?

- Ва алайкум ас-салам зи стха, зун Керимов Керим Джумаевич 1947-йисуз Кьурукалрин хуьре дидедиз хъана. Хуьруьн мектебда 11 йисуз келайдалай кьудухъ зун Махачкъалада авай ДГУ-дин химико-биологический факультетдик заочный кьайдада келелиз экечина. 1975-йисуз ам акъалтларна. Пуд лагъай курсуна келзавай студент яз, зун тарсар гун патал чи райондин Фияр хуьруьн мектебдиз рекъе туна. Ина за гьвечли ва члехи классриз тарсар гана. Гьугъуьнлай зун гъанай Кьурукалаз ракъурна, ахпа гъанайни 1973-йисуз Калукрин хуьруьн мектебдиз кьвалахиз хтана.

2-ЧИН

Исламда ватанпересвал

6-7-ЧИНАР

Са кьван сеbeb хъана женнетдиз фейиди

7-ЧИН

Ягъалмишвилерикай жув хуьх!

9-ЧИН

«Ибадат чи риклелай фенва, дуьньяди алдатмишарна»

1 « Ина зав сад лагъай классдиз фин патал гъазурзавай аялар вуганвай. Январь акъатайла, чи мектебдин директор ахтармишунар ийиз зи классдиз атана, гъар са тарсуниз. Ахтармишайдалай кьулухъ ада вичин гъилик квай муаллимриз лагъана: «Чехи классриз тарсар гуниз лайихлу Керим муаллимдив куьне вужар вугана? Завай жузуртла, за квез идалай чешне къачун меслят къалурзава».

Са къадар вахт алатайла, пуд лагъай класс гвай муаллим декретдиз экъечна, гъафбуруз адан чкадал акъавиз кванзавай, амма мектебдин директорди лагъана: «А классдин муаллим анжах Керимов Керим жеда». И хуьре за са йисуз кваллахна.

Къурукализ хтайла, директорди за лагъана: «Керим муаллим, заз вун зи куьмекчи – зауч хъана кванда». «Адакай вучда? Герек туш!», - лагъана за. «Ваъ, заз гъакъ хъсан акъазва», - лагъана директорди. Гъа ик, ам зунни галаз Ахцегъиз, районодин кылиив фена, зун цийи кваллахал тестикъарна. Гъа члавалай башламишна, 2010 йисалди за гъа кваллахал къуллугъна. Келунинни тербиядин рекъай. Махачкъаладай ва маса чкайрай чи мектебдиз гъихътин ахтармишунар атайтани, чи мектебдин твар вине хъайиди я.

- Бес мектебда тарсар гузвай муаллимдикай имам мус ва гъикъ хъайиди я?

- Имам закай тахминан 1995-йисуз хъана. Чи стха имам рагъметдиз фейидалай къулухъ, райондин чехи имамди а кваллах зи хиве туна. Пелбетда, заз а пар жуван кфулаз къачуз кванзавачир, амма адан гафуниз аси хъунни дуьз тушир.

- Керим гъажи, куьне йикъа вад

капI ийиз, сивер хуьз башламишна гъикъван вахт я? Муаллимдин кваллахни капI-теат авун гъикъкъазвай?

- Акъваз тийиз кпIар за 1982-йисалай къулухъ ийизва. Аял тир вахтунда, гъатта 2-4 классра келдайлани, за кпIар ийидай тир, амма давамриз алакънач. Анжах шартIар ва рикле авай иман къулай хъхъайила, за капI ийиз башламиш хъувуна. ГъакI ятIани зун уьзукъара я, вучиз лагъайтIа зи буба диндин рекъай келнавай кас тир, ада заз гъалал-гъарам, гъвечи-чехид чирдай, пIапIрус чIугвамир, ички хъвамир лугъудай. «Чан хва, келима-шагъадат гъайидалай къулухъ капI виридалайни важиблу шей я. Диндин вад шартIни гъа и кIпунин къене ава. КпIунал чун Къабедихъ элкъвезва, гъаждал физвайбурни адахъ элкъвезва, сив гъайдаз хъиз капI ийизвайдазни гъич са шейни недай ихтияр авач... КапI мусурмандин везифайрикай кылиинди я. Къияматдин юкъуз сифтени-сифте мусурмандивай хабар къадай шей я», - ихътин насигъатар ийидай заз зи бубади.

Зун муаллим тиртIани, гъа Советрин девирдани за кпIарни авурди я, сиверни хвейиди я. Сив гватIа чирун патал чун ахтармишзавай тир, пIапIрусар ва я къенфетар гузвай, сив гъаз хъайитIа, кваллахлай акъудзавай. ГъакI ятIани, за сиверни хвена, Къурбанд сувариз къурбандни гана. Ам жува тукIунач, бубадив гъер маса къачудай пул вугана ва зи паталай къурбан ая лагъана. Диндал алай инсанри гъа чIавуз гъа ихътин рекъер жагъурзавай, кылин мурад дин хуьн тир. Заз жув чир хъайи йикъалай къулухъ зун Аллагъдихъай кичIе

инсан я, зи мурадни жув рекъидалди Адан рекъел хуьн я.

- Куьн гъаждал мус фена? Адакай вуч лугъуз жеда?

- Заз гъаж 2010-йисуз къисмет хъана. Шукур хуьй Халикъдиз, заз а пак чилер, Къабе, Мина, Муздалифа, Мекке ва Медина къалурай, Пайгъамбардин сурал зиярат ийидай, адаз салам гудай мумкинвал гайи. Гъаждал фин гъар са вичихъ такъатар авай мусурмандин буржи я.

Гъаждал алайла, дуьнья михъиз зи риклелай алатнавай, анжах зунни зи Рабби тир амайди. Гъакъван риклин секинвал ва имандин кевивал жезва гъана. Налугъуди ана пис кваллахрихъ эвер гузвай шейтанар гъич авач.

Къуй Аллагъди гъар са мусурмандиз гъаж къисмет авурай. Гъаждал физвай-буруни ам дуьздаказ тамамаррай, чазни дуьбаяр авурай!

- Керим-гъажи, мискIиндиз капI-теат ийиз финилай гъейри, куьне хуьре гъихътин кваллах тухузва?

- Диндин жигъетдай чи халкъдин марифат артух хуьн патал за чи хуьре «Ас-Салам» газет кхъизва, мискIинда, гъатта бязибурун квалеризни физ диндин тарсар гузва. Къейиди эхиратдин кваллиз рекъе тунин карда иштиракзава. 1986-йисалай за вичи Къурбан келзава. Заз Гъалиб Садикъиди ам келелиз чирнай. Гъар кпIунилай къулухъ адаз за дуьа ийизва. Гъа и Къурбанни за кIандайбуруз келиз чирзава. Рабиуль-Аввалдин вацра зун хабарсуз чи хуьруьнвийрин квалериз физва, мавлидар келзава, Аллагъдин ва Пайгъамбардин тIвар ва берекат гъар садан квалле жедайвал.

Са къадар четин месэлаяр, гъам къейи чкайрин, гъамни суваррин патахъай, за къезил жедайвал баянар гана. Месела, за лугъузва хъи, жуьмяяр, яхцIулар, яхцIурни цIикъведар ва гъакIни мейит кваллай акъудайла, пуд сеферда хка-

жун-эцигун динда авач. Халкъдиз садакъа гуз кванзавайдаз за буржара гъат тавун, вичелай алакъзавайди риклин михъвилелди гун меслят къалурзава.

- Чаз акъазвайвал куь мискIин цийиди я. Бубайрин мискIин квехъ авачирни?

- Рагъметлу Агъмедкшиди эцигнавай са куьлуь мискIин авай, амма ам чкIана. Гъа девирда чи хуьр лап гъвечиди тир. Яшамин жезвай агъалийриз килигна ам эцигни авунвай. Амма гила чи хуьруьз жуьреба-жуьре халкъар куьч хъанва, хуьр еке хъанва. Гъавилляй чнани са тIимил еке мискIин эцигна. Ам эцигиз куьмек гайибурулай Аллагъ рази хуьрай. Гила за виридаз мискIиндиз атун теклифзава. Эй жематар, мискIинар имамриз эцигнавай туш, абур хуьруьн агъалийриз, квез эцигнавай бур я. Ша мискIинриз!

- Керим гъажи, куьн уьмуьр акунвай са агъсакъал, имам, муаллим я. Куьне чи халкъдиз – жегъилриз ва куьзуьбуруз гъихътин насигъатар ийида?

- Кили жематар, дуьньядин кваллахар гъамшалугъ, эбеди туш. Абур я чи ата-бубайривай тухуз хъайиди туш, куьн гъазур хуьхъ эхиратдиз. Чун Аллагъди Вичиз ибадат авун патал халкънавайди я. Ибадат чи риклелай фенва, дуьньди ягъалмишарзава. Ахварай ават куьн я халкъар! Уьмуьр гъикI тухванатIа, пака гъар садавай хабар къадайди я. Яш хъанвайбуруз за лугъузва хъи, чи са къат суруз фенва, жегъилриз лугъузва хъи, зун кве пехил я, квез капI-теат ийидай мумкинвал ава.

- Чухсагъул, баракаллагъу фикум, Керим-гъажи, квез ва амай имамриз Аллагъди куьмек гурай!

СУЬГЪБЕТ ТУХВАЙДИ ГЪАСАН АМАХАНОВ Я

Учредитель

Благотворительный фонд "Путь".
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный Совет

Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Сулейман-хаджи ТАГИБЕКОВ

Главный редактор

Азиз Мичигишев

Редактор

Гасан-хаджи АМАХАНОВ

Канонический редактор

Шамиль-хаджи ОМАРОВ

Дизайн, вёрстка

Мухаммад МУСАЕВ

Корректор

Казимагомед ДЖЕННЕТОВ

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.

Свидетельство о регистрации
ПИ № ФС 77-42079
от 24 сентября 2010 г.

Индекс 51395

При перепечатке ссылка обязательна

Газета набрана и сверстана на компьютерной базе «Ас-Салам»

Отпечатана в ООО «Дом печати» пр. Акушинского, 20 Заказ № _____

Сдано в печать 31 июля 2016 г. в 17:00

Тираж 2 950 экз.

Адрес редакции:

367015 РД, г. Махачкала,
ул. Акушинского, 5-я линия, 19

Телефон: 8-928-530-59-70
8-988-771-59-55

E-mail: assalamweb@gmail.com
web: www.assalam.ru

По вопросам подписки и доставки
обращаться по телефонам:
914-222, 8-988-291-42-22.

Калука мавлид-межлис

1 « Абдулла Гажи Рагимханов, лезги районра Дагъустандин Муфтиятдин векил: - Чна чун мусурманрай гьисабзаватлани, алай вахтунда чи парабурун рахунар ва крар, гъайиф хьи, мусурмандин къаматдив къазвач. Инсанрин бейнида фекии светский рекъай авам кас хъиз гъатна. Гъакъкъатда, диндин ва светский чирвилерин рекъай ам вини дережадин пешекар ва михьи кас хъун лазим я. И крарин къилин сеbeb чаз диндин дуьзгъун чирвилер тахъун я. Йифди ийидай ибадатдилай са сятда чирвилер къачун суваб тирди аннамишна кIанда... Сулейман-гъажи Тагъибегов, Сулейман-Стальский райондин ва Къасумхуьруьн имам: - Калуквияр Ислам дин кIани, вичин арадай алимар акъатнавай жемят ятIани, архайиндаказ акъвазун виже къведач. Вучиз лагъайтIа, им диндин рехъ хъсан чин тийиз ягъалмиш жезвай хаталу девир я. Алимдиз, камаллу агъсакъалдиз гъурмет авачир хуьре алимарни жедач. Виликрай хизанда 4-5 хва хъайила, дидеди абурукай садаз «вакай алим хъурай, тежез хъайитIа – вун чIехи тахъурай!». Фикир гайитIа, им чаз убайрилай амай хъсан веси я. Заз Махачкъалада ихътин са алапат акуна. Лезгийрилай тафаватлу яз, маса халкъарин векилар тир студенти чпин кIелунихъ галаз санал диндин чирви-

лерни къачузва. Алайди алапатдин девирни я. Урус пачагъди мискIинар эцигиз куьмекун, урус чапханайра Исламдин ктабар чап авун бес алапат тушни? Динда миллетчивал иллаки хаталу тирвилай ам къадагъа я. Им такабурлувилин, иблисдин футвадин лишан я. Амма чи арайра «эгер ам маса халкъдин векил ятIа, ам авай динни кваз кIандач» лугъур ксар ава. «Аллагъ – таалади халкъар пара халкънава абуру сада-сад чирун патал» - аят ава. Инсандин бахт дуьз муаллим жагъун я. Жагъайлани «ам муькуь хуьрай я, ам маса миллетдикай я» лугъуз, синих кутаз, хийир къачун тийизвайбур бахтсуз ксар я. Аллагъдиз бегенмиш хъсан крара къе чун куьлухъ ваь, вилик жергейра хъана кIанда. - Къурбан-гъажи Рамазанов, Дагъустандин Муфтиятдин векил, Дербентдин са мискIиндин имам: - Лугъуда хьи, алимар Аллагъдин хазинаяр пайиз ракъурнавай Адан векилар я. - Ваз алим акунани, чидани? – лагъана хабар къуналда женнетдиз физ кIанзавай са касдивай. - Ваь, лагъана ада. - Ваз алим чидай, адаз гъурметзавай кас къванни акунани? - Эхъ. - АкI ятIа, алимдиз гъурметзавай касдин хатурдай ваз женнетдин къапуяр ачух я, - лагъана, ам гъаниз ракъурналда. Эхъ,

гъахътин чIехи дережа ава алимдиз. Исятда мусурман жемятдин вилик акъвазнавай важиблу месэлайрикай сад инсанринни халкъарин арадин алакъайринди я. Месела, Аллагъди чаз пуд йикъалай артух мудатда мусурманихъ галаз хъел жедай ихтияр гузвач. Къилел кIерпIе алай са мусурманди тахсиркарвал авуналди Ислам, Къуръан батIул туш къван. - Гъасан-гъажи Амаханов, лезги чIалал акъатзавай «Ас-салам» газетдин редактор, Сулейман-Стальский райондин имамдин куьмекчи: - МискIиндин важиблубликай ва аниз финин ибадат ийиз финин патахъай Пайгъамбардин ﷺ гъакъикъи гъадисра лагъанва: «МискIинар Аллагъдин кIвалер я. МискIиндиз фидай рекъе мусурманди вегъезвай гъар са камунай адаз цIуд суваб кхъизва, цIуд гунагъдилай гъил къачузва ва цIуд дережадиз хкажзава. Юкъуз ва я йифиз мискIиндиз физвай мусурмандиз гъар гъилера ам мискIиндиз фейила, адаз женнетда чкаяр (кIвалер) гъазурзава. Йифиз мискIиндиз физвайбуруз Къияматдин юкъуз нур, эвк жеда»... Абдурагъман-гъажи Рагъманов, Дербентдин са мискIиндин имам: - Женнет дидедин кIвачерин кIаник ква лугъур хъсан гъадис ава. И жигъетдай сад-садахъ галаз къунвай пуд кар ава: капI авун ва закат гун; Аллагъдиз ва

адан Пайгъамбардиз ﷺ табиь хъун; Аллагъдиз шукур гъун ва диде-бубадиз муьтIуьгъ хъун. Межлисдал гъакI насигъатдин камаллу келимаяр гъаз Къурагъ райондин имам Шамиль-гъажи Омаров (ам некъягъдин жавабдар месэлайрал акъвазна), Мегъарамдхуьруьн райондин имам Агъмад-гъажи Мегъамедов, Ахцегъ районда «Ас-салам» газетдин векил Сулейман-гъажи Байрамов, калукви агъсакъал Салигъ-гъажи Салигъов, хайи хуьруьз Тебии газ гъунин баркаллу четин кардик къил кутунвай карчи Абдулселим Абдулселимов ва масабур рахана. Дин михъиз хуьнин ва эдеб-ахлакъдинни насигъатдин тарс-суьгъбетрилай куьлухъ абуру хуьруьн хийирлу межлис тешкилуник къил кутур ва и кар патал зегъметар чIугур Жафер Жалилоуз ва адан руьгъдин регъбер Салигъ бубадиз чухсагъул малумарна. Мавлид лагъайтIа, рахунрин арада къиле Заур Салигъов аваз мугъманрини чкадин муьмин ксари къетIен уstadвилелди кIелна. Мярекат алимри жемятдин суалриз жавабар гуналди, мискIинда жемятдин капI авуналди ва вирида санал нисинин фу тIуьналди давам хъана. Къуй Аллагъди абурун дуьаяр, садакъаяр къабулрай!

ДАШДЕМИР ШЕРИФАЛИЕВ

Гъаж - вад лагъай дестек

1 « Гъаж ва умра тамамарунай кхъизвай сувабрин дережадин къадар чир хъуниз килигна иблис зияратчийрин арада абурун зиярат Аллагъ-Таалади къабул тавун патал гъул-гъула тваз алахъзава.

Инсандин лап пехъи душман тир иблисдин таъсирдик акатна гъаждай гъилер ичиз къведалди, ша чна агъадихъ ганвай къайдайрал амал ийин.

1) Чехибуруз гъурмет ва гъвечибуруз регъим авун – им Пайгъамбардин ﷺ суннадай я, вучиз лагъайтла ада лагъанва: «Чехибуруз гъурмет ва гъвечибуруз регъим тийизвайди зи уммагдай туш».

2) Неинки рекъе авайла, гъакни Мединадани Меккеда, Минадани Арафатда авайла рекъин юлдашар патал регъимлу хъун ва абурун хесетар ва къилихар сабурдивди эхи авун важиблу я. Юлдашдикай авай хъел акъвазариз тежедайла, и кар сеbeb яз арадал къведай Аллагъ-Тааладин ажугъ рикел гъана кIанда. Чи пис къилих чи гъаж къабул тавунин сеbeb хъун мумкин я.

3) Рикел хуьх, Гъарамдин яни Меккадин берекатлу чилел гъар са хъсан ва я пис кар виш агъзур сеферда зарб жезва.

4) Меккедиз ва я Мединадиз атайла, зияратчийриз гостиницада нумраяр гузва. Ша чна гъаждин тешкилатчийри чаз чи чкаяр къалурдалди сабур ийин. Гъа икI чна маса зияратчийризни куьмек гуда. Эгер чна Аллагъ-Таала патал ихъин сабур авуртIа, ам чи гъаж къабулунин сеbeb хъун мумкин я. Къабулай гъаждай лагъайтIа, Аллагъди ﷻ гузвай пишкеш анжах Женнет я.

5) Гъаж – им чун Аллагъдин ﷻ разивил мукъва ийизвай Исламдин вад лагъай шартI я. Им курортдиз физвай мисал туш, ина авай шартIарни курортдинбур туш. Эгер чун къузвай чкадин дарвални зегъемвал бегенмиш тахъана чна къулай шартIар истемешзаватIа, чун шайтIандин гуьгъуналлаз физва. Ша чна чун эхиратда ксудай чка рикел гъин – са юкI гъаркъуввал алай, месин чкадал чил, хъуьцуган къван ва юлдашни чи крар (хъсан ва писбур) тир сур. Чаз гъажди чи сурун лакъан и къил а къил авачир Женнетдин багълариз ва я цIай авай кIамуз элкъурдай мумкинвал гузва. Вуч хъядатIа – чи гъиле ава. Ибрагъим пайгъамбарди ﷺ Кябе эцигна къутягъайла, Аллагъ-Таалади адаз инсанриз иниз зияратдиз эвер гун буйругъна. Ибрагъима ﷺ лагъана: «Я зун халкъ авур Халикъ! За эвер гуда. Абуруз зи ван къведани мегер?» Аллагъ-Таалади жаваб гана: «Вуна эвер це. Ви ван За абурал агакъарда». Ахпа Ибрагъима ﷺ, Халикъдин буйругъ къилиз акъудун яз, эвер гуз башламишна: «Эй инсанар! Куь Реббиди куь хиве зиярат – гъаж авунин буржи тунва, куьне зиярат ая». Аллагъдин ﷻ къадардалди адан ван атайбурун руьгъери «Лаббайка» («Зун муьтIугъ я ва жуван Халикъдиз къуллугъиз гъазур я») лагъана жаваб гана. Шумуд сеферда руьгъди «Лаббайка» лугъуз и эвер гуниз жаваб ганатIа, гъакъван сеферда инсанди вичин уьмуьрда гъажни тамамарда.

Гъаж авунин лайихлувилер

Гъаж гъам чIехиди, гъам гъвечиди (умра), Исламдин дестекрикай сад я. Гъар са азад тир, акъул балугъ хъанвай, вичихъ бедендин ва мал-деветдин мумкинвал авай мусурмандиз вичин

уьмуьрда са сеферда хъайитIани гъаждал фин ферз я. Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Бедендинни мал-деветдин мумкинвал аваз гъаждал тефена кьейи кас чувуд ва я хашпара яз къин мумкин я». И гъадисди чаз ахътин кас имансузди яз къиникъин хаталувиликай хабар гузва.

Гъаждин лайихлувилерикай рахадайла, Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Аллагъди ﷻ къабулай гъаждай пишкеш Женнет я». Гъакни Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Вуж Кябедал зияратдал фейитIа, гъам вичин дидеди хайи гъа сифте юкъуз хъиз вири гунагърикай михъи жеда». Мадни Аллагъдин ﷻ Расулдин ﷺ гъадис ава: «Гъаждални умрадал физвайбур Аллагъдин мугъманар я. Ада абуру вуч тIалабайтIа, гъам гуда, абурун туба къабулда ва абурун гунагърилай гъил къачуда. Ада абурун ялварар къабулда ва тIалабунар къилиз акъудда».

Гъаждал физ гъазур хъун

Гъаждал физ гъазур хъанвай касди адан гъайбатлувиликай фикир авуна кIанда ва арадал къведай четинвилер эхи ийиз гъазур хъана кIанда. Гъажди инсандиз ам са юкъуз гъич хабарни къун тавуна яргъал рекъиз – эхиратдиз фидайди рикел гъизва. Аллагъ-Таалади къабулай гъажди лагъайтIа, чаз а эхиратдин рехъ къезиларда. Гъаниз килигна, рекъиз экъечIдалди зияратчиди вичин гунагъар хиве къуна, туба авуна кIанда. Мукъва-къилийриз, къуни-къуншийриз, чирх-чирриз сагърай лугъудайла, абурувай багъишламишун тIалабун. Эгер мумкинвал аваз хъайитIа, абурув жувал алай вири буржар вахкун хъсан я. Эгер гъаждал физвайдаз хизан, диде-буба аватIа, абуруз вич къведалди игътияж авай вири шейэр туна фин адан буржи я. КIвалай экъечIдалди къве ракатдин капI авун хъсан я. Сад лагъай ракатда «Аль-ФатихIа» сурадилай къулухъ «Аль-Кафирун», къвед лагъай ракатдани «Аль-Ихляс» сураяр кIелда.

Гъаж низ ферз я?

Гъаждал (умрадал) гъар са азад, сагълам тир ва акъул балугъ хъанвай, вичихъ бедендин ва мал-деветдин мумкинвал авай мусурманди вичин уьмуьрда са сеферда хъайитIани къилиз акъудна кIанзавай ферз я.

1) Эгер мал-девет авай мусурмандивай сагъсузвал ва яшар сеbeb яз гъаждал физ жезвачтIа, ада и кар жуван жибиндай харжияр авуна маса мусурмандал тапшурмишна кIанда.

2) Чан алай инсандин паталай гъаж ва я умра авун патал адан вичин ихтияр лазим къведа. Къенвай касдин паталай гъаж ва умра са шартIни авачиз гъи мусурмандивай хъайитIани ийиз жеда.

3) Масадан паталай гъаждал тек са вичин хиве авай ферз гъаж къилиз акъуднавай касдивай физ жеда.

4) Дишегълидивай сад лагъай сеферда гъаждал ихтибарнавай дишегълийрин

булнавай гъаждин суваб анжах женнет я» (Бухари, Муслим).

4. Гъадисда лагъанва: «Гъар гъилера гъажиди гъаждал «Субгъаналлагъ» ва я «Ля илягъа илля-ллагъ» лагъайла, адаз женнетдин шад хабар гузва» (Исфгань).

5. Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Гъакъикъатда гъажди инсан виликдай хъайи гунагърикай михъзава» (Муслим).

6. Гъадисда лагъанва: «Куьне гъаж ая, дугъриданни, ци чиркер михъдай къайда гъажди инсандин гунагъар михъзава» (Табарани).

7. Абу Мусади ахъайнавай гъадисда лагъанва: «Гъажидиз вичин тухумдикай 400 касдин тереф хуьдай мумкинвал гуда» (Баззар).

8. Гъадисда лагъанва: «Меккедиз кIвачи-кIвачи гъаж авур инсандиз гъар са камунай 700 суваб кхъида, гъар са сувабни Гъарамдин (Меккедин) чилел авур хъсанвилер барабар тир. Гъарамдин чилел авур хъсанвал лагъайтIа, адетдин чкайра авур 100 агъзур хъсанвилер барабар я» (Ибн Гузайма, Гъаким).

9. «Гъажияр – ибур Аллагъди ﷻ Вичин къилив эверайла жаваб гайи махсус десте я. Абуру вуч тIалабайтIани Халикъди ﷻ гуда» (Баззар).

10. «Аллагъ-Таалади гъажидин ва ада гъил къачун тIалабайбурун гунагърилай гъил къачуда» (Табарани).

Гъаждиз фидай мумкинвал авайда ам тавуртIа вуч жеда?

Имам Шафиидин мазгъабда лагъанва хъи, гъаж ийидай мумкинвал авайдаз ам къведай йисуз ийидайвал тадай ихтияр ава, амма икI авун меслят къалурнавач. Эгер къведай йисуз адаз гъаж ийидай такъатар амачиз хъайитIани, буржни къуна аниз фин чарасуз я. Кечмиш жедалди гъаж тамамар тавуртIа, ам адан хиве амукъда, яни ферз тунай гунагъ жеда. Ам кьейидалай къулухъ ирсдикай гъаж авун патал герек къадар девлет тада ва адахъ са кас адан паталай гъаждал ракъурда, икI тавуртIа еке гунагъ кьейидан хиве амукъда.

Гъавилий мусурманди мумкинвал хъанмазди гъаж тамамарун лазим я. Гъайиф хъи, гъаф мусурманри и кардиз фикир гузвач, абуруз гъаж авун гъакI хъсан кIвалах хъиз ава, ферз тирди чизвач. Зун гъелелиг гъазур туш, къуьз хъайила гъаждал фида лугъузвай инсанрикай гъафбур ам тавуна и дуьньядила фена.

Эгер инсандиз гъаждал фин патал герек къадар такъатар аватIа, амма сагълам беден авачтIа, ада гъа такъатар гана са кас (гъаждал хъайи) вичин паталай гъаждал ракъурна кIанда.

Гъаждикай авай менфят

Гъаждикай гъаф хийир авайди къалурун патал Аллагъ-Таалади лагъана (мана): «Инсанриз гъаждал эвер це, къуй абур яргъал тир уьлквейрай девейрал алаз ва кIвачи-кIвачи ви къилив атурай, абур адакай авай хийирдин гъавурда акурай». Гъаждикай чавай къатIуз тежедай къван менфятар ава. Абурукай бязибур чна инал гъизва:

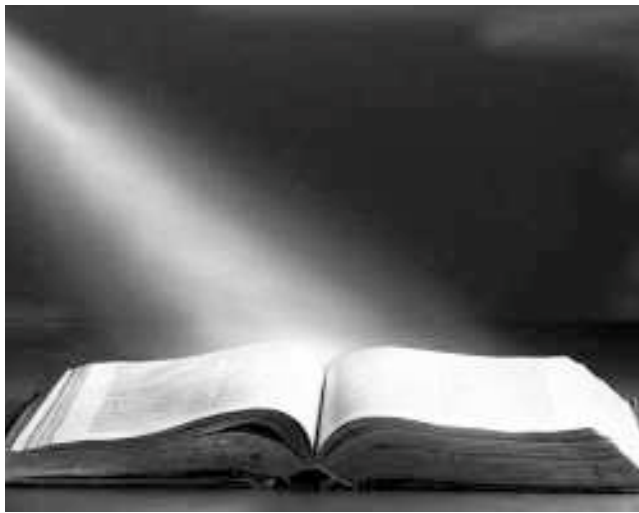
1. Гъадисра лагъанвай еке няметар гузва.
2. Гъажди беден ва руьгъ михъзава, инсан Аллагъди ﷻ мукъва ийизва.
3. Гъаж тамамарзавай инсанриз Исламдин гуьрчегвал ва дуьзвал акъазва.
4. Гъажди дуьньядин вири пипIерай мусурманар санал кIватIзава. ➤ 5

Чи халкъдин камаллу мисалар

Гар са халкъдихъ камаллу гафар – мисалар ава. Чи лезги халкъдин мисалриз нагагъ килигайтла, абурукай гзафур Ислам диндай атанвайбур я. Им – алапат жедай кар туш, вучиз лагъайтла чи ата-бу-баяр чпин уьмуьр Исламдихъ галаз къадайвал тухуз алахъзавай инсанар тир. Акъалтзавай несилриз ихътин багъа тарсар – мисалар тур чи бубайрилай Аллагъ ﷻ рази хъурай!

Гар са мисал келна, адаз дикъетдивди фикир гана, адан гъавурда акъаз алахъун лазим я.

ЭВЕЛ АЛАТАЙ НУМРАЙРА

Келун инсандиз ядни фу хъиз герек я. Кел хайила хпе гъарайдач, хеб къейила келен гъараюн акъваздач. Къвач цъудгъуьнайди къарагъда, мез цъудгъуьнайди ваь. Кела лагъайла буьркъуьди, вач лагъайла бишиди. Лам кири я, кицл ришвет. Лам гатаз тахъайла алухар гатада. Ламра ирид лашуниз сад лугъуда. Лам текъенмаз хам хтумир. Лам парцин патав тухуз тахъайла, пар ламран патав твах. Лам члехи хъана алух гъвечли. Лам члехи жедат, тевле ваь. Ламра жанавур къур хътин кар хъана. Ламрал акъахна, балкандив ахгакъда. Ламрал акъахун са айиб, эхвичлун къве айиб. Лам тлуьр жанавур. Ламра къвачел акъвазна неда, инсанди ацукъна. Лам гъа лам я, алух масад. Ламраз зегъферан вуч ятла вуч чидат. Ламра-лам чухвай гъисаб хъана. Ламран клулай алух кими жедат. Ламракай регъуь тахъайла лам гатадай кларцихъай къванни регъуь хъухъ. Ламраз пурар ягъуналди адакай шив жедат. Ламрал карч хъанайтла, нехирда малар тадачир. Ламраз мухан къадир вуч чидат. Ламраз хъсанвал чидат. Ламраз вичин пар акъадай чка чир жедат. Ламраз руьхъ акурла хвеша жедат.

Ламрахъ балкандин ругунар агулдмир. Ламралай аватайди рекъида, балклайдилай аватайди рекъидач. Ламни верч руьхъведин дустар я. Ламраз руьхъ, жейрандиз цуьк. Ламран душман балкандин тиветл я. Лам къарада аклайла иеси гужлуди хъана канда. Лашуни як атлуда, гафуну клараб. Лампади вичин пунуз экв гуда. Лацу балканд кьуьзуь жедат. Лацу балкандиз, жегъил агъадиз къуллугъ ийимир. Лагъайди ахмакъ хъанатлани, ван хъайиди герек акъуллу жен. Лекъ акур верчер хъиз катна. Лиф азадвиллин лишан я. Лиэн хъайила балканд жагъида. Лугъудай гаф жакъвана лагъ. Лугъуникай вуч дад ава, акъул ярдин къиле канда. Лутудин члал лутудиз чидат. Лугъумир лагъайла элкъуьмир. Лугъудайбур гзаф жедат яб гудайбур тимил. Лув гуналди вечервай гардан яргъа къаз жедат. Лагъайтла къил тлар жедат, талгъайтла рикл. Лит къуьнихъ хъуналди чубан жедат. Лугъуз жедат манияр, анжах сес авач. Перди гадарна вахъ, керкиди гадарда жувахъ вири-далайни хъсанди мишер я - захъ-вахъ. Лиферихъай кичлелили клархар цазвач. Лиф къвалин пилел жедат. Лиэнар квачир балкандал акъахмир. Лампади худ виниз тавунмаз экв гудат. Мез ада къил хуьдай, мез ава къил хадач. Мез къилиз бала я. Мез сурарик хъана, къил клурарик. Мух пара хъайи ламра цав клуру яда. Мугъман са юкъуз жедат адет я. Мугъман къвалин берекат я. Мугъман вичин берекат галаз къведа. Мугъмандиз ачух чин герек я. Мугъман кланида тевле екез эцигна канда. Масада гай акъулдикай хийир авач. Масадан балкандилай жуван лам хъсан я. Масадаз эгъуьнай фуруз вич аватда. Масадан балкандал акъахайди фад эвичлудат. Масада патал шехъайди вилер амачиз амуькъда. Масада акъахай балканд гъекъеда жедат. Муркладак хъена ракъиник эциг.

Муркладак кьелечл чкадилач хада. Муьхъай экъечллайда къаваллайди беабурда. Мух цана, цуькл гвена. Миргиз вичин крчар агъур жедат. Мензил мукъвад, кири пара. Мал къазанмишдайди канда, недабур жагъида. Мух рукварик цуз, къуьл къарарик. Михъи вирик мурдар акатна. Марфадикай хкатна, тлурфандик акатна. Михъи туширди гъамамдини михъдач. Муг сана, къакъра масана. Мух цайида къуьл гудат. Мерд итимди къве къванцин арадай вичин къил акъудда. Мердимазар ахтармишунал жагъидач, вич атана акъатда. Маймундиз вичин чка чимиз жагъайла, балаярни къилел кватлудат. Ма ша Аллагъ, ви къил ви къуьнерал мегъуьн кланчл хъиз алама. Мез атлайтла, дувул рахада. Мегъри хала яйлахъдава, квар ацлана булахъдава. Мехъерин фу ирид йикъан къене амуькъда. Михъиди цлу кудач, къацлайди цини чуьхуьдач. Мичли квални тахъуй, дар сурни. Межлис свас гъидалди я.

Мирги вичин крчарал дамахда. Меце сад, рикле сад авайдавай яргъаз. Марф къвайила къавуз кул гуда. Муьнуьгъдин пел ягъ тавунмаз, чан хкатдач. Муьгъ эцигайла тлар амуькъда. Марифат шегъерда, берекат хуьре жедат. Меслятдал авур аш ширин жедат. Метягъ гъилий тефидай чкадал авудмир. Мисклиндиз къуьрен къвач аватна. Мехъер жуван, хайрат жуван бубадинди хъана канда. Мус-мус лугъуз акъвазмир, са сеферда лагъ Мустафа. Ма лагъай затл негъ жедат. Ма лагъана, негъ авуна. Маркунилай цуьл жагъана. Мал зиди, меслят види. Мал иесидиз ухшар я. Мез члагъан я, къил устлар. Меци тагъай бала къили гъидач.

ИБАДАТ

Гъаж - вад лагъай дестек

4 « 5. Гъажди миллетрин арада авай вири тафаватлувилер квадарзава. 6. Инанмишвал цийивилерикай, Аллагъдиз ﷻ шерик гъуникай ва маса чуру фикиррикай михъзава. 7. Гъаждал мусурманри гъатта чеб абурун манадин гъавурда такъазвай адетар къиле тухузва, гъа идалди Аллагъдиз ﷻ муьтлуьгъвал къалурзава. 8. Гъаждал Аллагъ ﷻ рикел гъидай, Къуръан келдай ва маса ибадатар ийидай гзаф мумкинвилер жезва.

9. Гъаждин гзаф пай адетри эхират рикел гъизва. 10. Гъаждал мад гъич санани къватл тежезвай къадар мусурманар вири дуньядай къватл жезва. Гъа жергедай яз михъи инсанар, валияр, алимар, шейхер ва масабур. Им Аллагъдиз ﷻ муьтлуьгъ жезвай инсанрин берекатдик гунагъкарарни акатзавай чка я. 11. Гъаждал мусурманар сад-садахъ галаз таниш жезва ва абурун арада стхавилин кланивал ва алакъа уьмуьрлух амуькъзава.

12. Гъаждал девлетлуда кесибдиз, къуватлуда зайифдаз къуьмек гузва ва зайифда къуватлудаз, кесибди девлетлудаз хийир-дуьа ийизва. 13. Гъаждал мусурмандиз Ибрагъим ﷺ, Исмаил ﷺ ва Мугъаммад ﷺ пайгъамбаррихъ галаз алакъалу пак шейер ва чкаяр акъваза. 14. Гъажди бедендин сагъламвал клеви ийизва. 15. Гъажди Пайгъамбаррихъ ﷺ, Меккедихъ ва Мединадихъ муьгъуьббат артухарзава.

16. Гъажди иман мягъкемарзава, шкъакъвиликай инсан сагъарзава. 17. Гъаж къабулунин лишан – гъажиди вич гъаждал фидалди авур еке гунагъар анай хтайла мад тахвун я. Гъавилий гъажиди вич ахътин гунагърикай хуьз алахъда, адан къилихни хъсан жедат. 18. Гъаждиз физ кланзавай инсанди буржар вахкун лазим я. Идалди ада вич низ буржлу тиртла, гъа инсанар шадарзава.

АБДУЛЛАГЪ АЦАЕВ

Исламда ватанпересвал

Ислам, Россиядин гзаф халкьарин руьгьдин медениятдихъ ва гзаф асиррин тарихдихъ галаз алакьалу я. Агъзур йисалайни гзаф яз ада, жемятдин уьмуьр, дуньядиз килигунин тегьер ва руьгьдин девлетар тешкил хьуниз таьсирна.

Жуван халкь кьан хьун ва жув гьадахъ галаз гекьигуни, уьмуьрдин вири хилера яратмишунин кьуват гун мумкин я. Хайи чил, Ватан кьан хьун – им кьеви иманди арадал гьанвай гьиссер я. Пак тир Кьурьанда «ватанпересвал» ва «Ватан» лугьудай манаяр авач, амма Кьурьанда лагьанва (мана): «Аллагьдин регьим рикел хкваш. Куьн са вахтара сад-садан душманар тир, анжах Ада вичин рикел сад авуна, куьн Адан регьим себеб хьана стхяр хьана» («Аль-Имран» сура, 103-аят). Аятдин мана ам я хьи, вири инанмишбур стхяр я, руьгьдин циргьиналди алакьа авай багьри инсанар я ва ихьтин стхавилин алакьайрилай хьсан са шейни авач.

Мусурман уммат – им этнический кьалубралди сергьят алачир, битав яшайишдин ва медениятдин вакьиа я. Мусурманрин уммат, тайифайриз ва рассайриз килиг тавуна вири миллетар ва халкьар са кьавук садзавай виридуьньядин девлет я лагьайтла жеда. Анжах им, мусурман вичин миллетдикай элкьуьн, вичин халкь туна фин, Ватан кьан тахьун лагьай чьал туш.

Пак тир Кьурьандин насигьатри вири инсанрихъ (багьрийрихъ ва дустирихъ, рекье авайбурухъ, чидайбурухъ ва чин тийидайбурухъ) галаз барабар жуьреда адалатлу рафтарвилера жедай жуьреяр чирзава. Исламда авай инсандин вилик квай буржидин месэладиз дикьетдивди фикир гайила, гьар са мусурмандин вилик важиблу буржияр квайди малум жезва – эвел мукьвабурун ва кьунширин вилик. Ида лагьайтла, багьрийрин, халкьдин ва ватандин вилик квай буржи кьатлуни, Исламда авай ватанпересвилини гьиссерин бине эцигзава.

Хизандиз ва жуван чилиз, нефес чьугвазвай гьавадиз, хьвазвай циз, девлетлу ва геьенш мулкуниз, дустар ва таяр яшаммиш жезвай хуьрузь ва шегьердиз, чи диде-бубаяр, папар ва аялар яшаммиш жезвай уьлкведиз Ватан лугьузва. Са чьал, са тарих ва меденият авай жемьатдиз чна миллет лугьузва. Инсанди вичиз миллет хьязавач. Аллагьди ам са миллетдин векил яз яратмишзава. Идан гьакьиндай Кьурьанда лугьузва (мана): «Я инсанар! Шак алачиз Чна куьн са итимдикай (Адам) ва са дишегьлидикай (Гьава) арадиз гьана. Квез садз-сад чир хьун патал Чна генани куьн халкьар ва тайифаяр яз халкьна. Гьакьикьатда, квекай Аллагьдин вилик виридалайни гьуьрмет авайбур – виридалайни гзаф Аллагьдихъай кичьебур я. Шак алачиз, Аллагь – Чирвал авайди, Чизвайди я» («Аль-Гьужурат» сура, 13-аят).

Анжах са миллетдин намус агьузарна муькуьди хкаж хьун, Исламда ахьгин жуьредин пис манада аваз национализм авач.

Ислам – им уьмуьр ва кьайда хуьн патал эвер гузвай дин я. Ада лагьайтла гьар са инсандиз, Аллагьдин ва инсанрин вилик тамандаказ мусурмандин буржи кьилиз акьудиз мумкинвал гузва. Чешнелу мусурмандин вичин гьукьуматдин шариатдихъ галаз кьазвай кьанунар кьиле хуьзва, ана ислягьвал ва экономикадин рекьай абад хьун

адан мурад я. Ада Исламдин гележег хиве тунвай жавабдарвал тухузвайбуруз дуьаяр ийизва, абуруз саламатвал хьун патал Аллагьдивай тьалабзава. Гьикл ятлани са сеферда исламдин алим аль-Фудайль ибн Ияда лагьана: «Эгер зи дуьа шак алачиз Аллагьди кьабулда лагьана заз чизвайтла, за чи султандиз саламатвал хьун патал тьалабдай». Кьваларив гьайбуру а кардин себеб хабар кьурла, ада лагьана: «Эгер за жув патал тьалабайтла, тек са залай гьейри зи дуьадикай мад садазни хийир хкватдач. Эгер за чи султан патал дуьа авуртла ва адал Аллагьдин регьим атайтла, гьа вахтунда гзаф миллетар ва халкьар регьимдиз лайихлу жеда.

Динда зулумдиз ва кьаришугъ дьвейриз чка авач. Мидьявал куькьурни Исламдин кьанунриз аксивалзава. Ислам – им дуствилин, садвилин ва чирвал кьачунин дин я. Гьавилай Кьурьан ва Пак тир Сунна сиясатдин макьсадра

ишлемишзавайбуруз ва гьар жуьредин багьнайралди халкьар пайзвай ва садсадаз акси акьвазариз чалишмиш хьанвайбуруз акси акьвазун патал чи гьукьуматдин мусурманар сад хьун чарасуз я. Абуруз динда ягьалмиш хьанвайбуруз Аллагьдин гьакьикьи рекьел, ислягьвилел ва секинвилел эвер гана кьанда.

Мугьаммад Пайгьамбар ﷺ Медина шегьердиз куьч жедай рекье, Гьазвар лугьудай чкадив агакьайла ада деве акьвазарна, вич са мус ятлани дуньядиз атай Мекка шегьердиз пашмандаказ яргьалди килигна ва лагьана: «Валлаги, вун чилел виридалайни гьурчег ва клани мескен я. Заз валай хьсан маса чка авач. Эгер кьисметдин четинвилер хьаначиртла, зун вакай гьич са легьзеда ни чара жедачир».

Са сеферда Угьуд дагьдиз килигна Пайгьамбарди ﷺ лагьана: «Чаз Угьуд кьан я, Угьуддиз чунни кьан я» (Бухари «Жигьад», 71; Муслим «Гьяз», 504). Ида чи Пайгьамбардиз ﷺ хайи чилихъ, адан гьар са дагьдихъ, кьванцихъ... сергьят авачир кланивал авайди шагьидвалзава. Гьадисда лагьанва: «Жегьеннемдин цьа кун тийидай кьве вил: садбур, текдиз авайла авур гунагьрин гьакьиндай пашман хьана шехьзавайбур, муькуьбур, Ватан ва адан сергьятар хуьз, акьал тавунвайбур (ксун тавунвайбур)».

Ватан – им ата-бубайрин мейитар кучуднавай чил я. Ада несилрин хиве кьетлен буржияр твазва. Жуван Ватан кьан хьун патал инсандиз, хайи чьал,

тарих ва меденият хьсандиз чир хьана кьанда. Вичин чьалаз ва миллетдиз кьимет тагузвай инсан, яваш-яваш вичин дувлурикай кьерех жез башламишзава. Чьал – им кьенепатан, руьгьдин алемдин хьен я. Гьар са халкьдин фикир адан чьала кьалурзава. Эгер гьакл яз хьайила, чьал хуьн – им миллет хуьнин рекьерикай сад я. Исламди гьар гьи миллетдиз хьайитлани вичин чьал хуьнал ва адаз гьуьрмет авунал кьадагьа эцигнавач. Гьавурда акьун важиблу я: эгер чьала инсандин фикир арадал гьизватла, акл хьайила тарих – им фагьум ва хурун зигьин я. Тарих – им чьехи акьулдин ва кьуватдин кьуй я. Дуланажагьдин ва руьгьдин чьехи гьалибвилерин ва дертлу кланик акагунрин ирс, чи ата-бубайрин кьегьалвилерикай кьхьенвай зегьметар гьамишалугъ яз тарихда амуькда. Гьавилай Ислам динди анай хийирлу тарсар кьачудайвал, тарих чируниз эвер гузва.

Исламди вад шей вилин нини

Халифатар авай девирда мусурманри хуьзвай маса динегьлийриз, гьич са жуьрени зарар гузвачир, акси яз абурун ихтиярар гьамиша хвенвай. Идахъ галаз алакьалу яз мусурманрин адалатлувилиз ва диндин сабурулувилиз вини дережада аваз кьимет гана ва маса халкьарикай тир гзафбуру (месела, чувудрин алим Абдуллагь ибн Салам) Ислам дин кьабулна.

Ватан кьан хьун, им халкь, яшаммиш жезвай чка ва абурухъ галаз алакьалу гьар са девлет кьанзавай гьисаб я. Мусурманди вичин кьисмет вич хайи чилихъ галаз садна кьанда. Адан вилик финин рехъ ва руьгьдин абадвал вичин жавабдарвиле авайди гьисаба кьун лазим я. Чи Ватан Аллагьди ганвай гьисаба тежер кьван савкьватрив ацанва. Ватан авай инсан бахтатар инсан я.

Ватан кьан хьун – им хайидалай инихъ авай инсандин гьисс я. Руьгьдал девлетлу инсанди а сифте кьил Аллагьдин регьим хьиз кьатлузва ва Адаз шукур гьизва. Руьгь чьурубурувай ва ичли рикел авайбурувай, Ватандин вилик квай кланивилини бурж тамандиз вахуз жезвач. Ватан кьан хьунин гьиссер ва халкьдиз ийизвай гьуьрмет хизанда арадал кьезва. Пайгьамбарди ﷺ лагьана: «Квекай гьар сад кьил (чубан) я ва квекай гьар сада вичин табийдик квайбурун паталай жавабдарвал тухуда: гьаким кьил я, итим вичин хизандин кьил я, дишегьлини вичин итимдин кьвалин ва аялрин кьил я» (аль-Бухари, №583; Муслим, №1829). Акл яз хьайила, хизандин кьили аялдиз хьсан тербия гунал гьалтайла жавабдарвал тухузва, адаз хайи халкьдиз, Ватандиз ва диндиз гьуьрметунин жигьетдай чирвал гана кьанда. Вичин дидебубадин патай хайи чилихъ кланивал ва ватанпересвилини жуьрэт тахъай аял, гележегда адакай гьакьикьи ва инанмиш инсан хьун четин я.

Жуван Ватан абад хьунихъ чалишмиш хьана кьанда. Гьа са вахтунда жегьилриз чирвилер кьачуз куьмекун лазим я. Гьавилай Ислам динда виридалайни хьсан садакьа гузвайбур, им чирвилер кьачузвайбуруз -мутааллимриз гузвайди я. Им шак алачиз гьукьуматдин гележегдихъ кьайгьударвалзавай гьисаб я. Са насигьатда лагьанвайвал: «Эгер са йисан кьайгьу чьугвазватла, кьуьл цуз. Цьуд йисан кьайгьударвалзаватла, тарар цуз. Виш йисан кьайгьударвалзаватла, несилар тербияламиша, абуру чирвилер кьачуниз куьмек це». Эхиримжи асиррин чьехи алимри кьейдзавайвал: «Мусурманар вилик финиз манийвалзавай пуд азар ава: «савадсузвал, кьенепатан дявээр, кесибвал». Гьавилай савадлу мусурманди вичин халкь ва Ватан хуьн патал, акьалтнавай несилдиз девирдихъ галаз алакьалу чирвилер кьачудайвал куьмекна кьанда, абур ватанпересвилини ва диндин кьанунра аваз тербияламишун чарасуз я.

Намуслу инсанрин куьмекдалди мискинар ва медресаяр туькьур хьун – им Ватан абад хьунин кланивилини лшан я. Кьуй Аллагьди абур сергьят авачир кьван дережада Вичин регьимдик кутурай!

Мугьаммад Пайгьамбарди ﷺ лагьана: «Инсандин вири крар ам кьейидалай кьулухъ акьваз жезва, анжах пуд квачиз: ара датлай садакьа (месела, жемьатдиз туькьурнавай рехъ, гьанвай яд ва мсб.), жувалай инсанриз тунвай чирвилер ва диндин рекьел тербия ганвай, чпин диде-бубадин паталай Аллагьдиз дуьаяр ийизвай веледар» (Муслим, №1383).

► 7

Са къван себеб хъана женнетдиз фейиди

Абу Мансур вири уьмуьр Аллагъдин диндиз бахшнавай мусурманрикай сад тир. И дуьньядал эхиримжи нефесар ахкъудзавай члавуз ам шехъиз гатлунна. Чпин бубадин къилихъ акъвазнавай веледри адавай хабар къуна:

- Буба, вун вучиз шехъзава? Бес вуна вири уьмуьрда Аллагъдиз ибадат авуначни? Накъварин себеб вуч я?
- Эхъ, зун Аллагъдин вафалу лукъарикай сад тир. Амма аз къиникъикай, сурухъай кичъезва, гьикI лагъайтIа сур аз таниш чка туш...

Халикъдин къадардалди Абу Мансур рагъметдиз фена. Къуд югъ алатайла, хъиз вичин буба ахварай акуна. Ада хабар къуна:

- Буба, вун чавай къакъатна, чун вакай магърум хъана. Чна вун кучудна. Мукъва-къилияр и дуьньяда туна, вун Аллагъдин патав хъфена. Халикъди вун гьикI къабулна, буба?

Абу Мансура жаваб гана:

- Чан зи бала, куьне зун кучудна, зун Аллагъдин вилик акъвазна. Раббиди завай жузуна:

- Я Абу Мансур, мегер За ваз бес-къадар уьмуьр ганачни?

- Эхъ, зи Аллагъ, гана.

- Эгер За ваз бес-къадар уьмуьр ганатIа, вун Зи патав вуч гваз атанва, я Абу Мансур?

- Я Аллагъ, зун, Вахъай кичIе хъана, Вун паталди 30 сеферда кIвачи-кIвачи гъаждал фена.

- За ви гъаж къабулзавач, - лагъаналда Фелекъди.

Абу Мансура давамарналда:

- Я Рабби, за Ви дин хуьн патал 40 йисуз римлуйрихъ галаз къиле феи женгера иштиракна. Галат тахъана, кагъул тахъана, 40 йисуз зун Ви рекъел акъажунра хъана.

- Гъамни къабулзавач За, я Абу Мансур.

- Зи Аллагъ, 60 йисуз гъар йифиз за капI авуна, Къуръан кIелна, гъар юкъуз сивер хвена.

Амма имни тIимил хъана:

- Гъа ибадатарни къабулзавач за, - лагъаналда Аллагъди.

Умудар атIун тавуна, Абу Мансура вичи и дуьньяда авур къван хъсанвилер гъисабун давамарна:

- Я Аллагъ, зун кесибдиз яшамаш хъана-, хизан хуьн патал гъалал зегъмет чIугуна. Амма гъикъван дарда авайтIани, за жуван дев-летрикай 40 агъзур къизилдин динар (динар - са жерге араб уьлквейрин пулдин уьлчме) Ви рекъел кесибрин арада пайна.

- Эхъ, Абу Мансур, вуна 40 агъзур къизилдин динар садакъа авуна, амма гъамни За къабулзавач, - хълагъналда Халикъди.

- АкI ятIа, зи кар къиле фенач, Аллагъ. Вуч кIандатIани ая аз. Зун Ви лукI, Вунни зи Сагъиб я.

Гуьгъуьнлай Халикъди лагъана:

- Я Абу Мансур, ви рикIел аламани, са сеферда йифиз вун хуьруьн куьчедай фидайла, вал рекъел алай вацIун еке къван гъалтна.

- Эхъ, а дуьшуьш зи рикIел алама, - лагъана Абу Мансура.

- Вуна стхайрикай, вахарикай, я тахъайтIа гъайванрикай сад галуькна алуькиз кичIела, а къван рекъелай къакъуднай. А вахтунда Залайни валай гъейри ана мад садни авачир. И кIвалах вуна Зун паталди авуна. РикIел аламани ви, я Абу Мансур?

- Эхъ, зи Аллагъ.

- Гъа и кар себеб яз За ви вири гунагърилай гъил къачуьва. Алад женнетдиз,- лагъана Халикъди.

P.S. Гуьрметлу газет кIелзавайбур! Бязибур и чилел "зун гъаждал фена", "за кесибриз садакъа гана", "за флан чкада муьгъ эцигна, мискIин хкажна", "за капI ийизва..." лугъуз дамахдивди, такабурлудаказ къекъезва. Чун дуьз гъавурда акъун лазим я. И къисада кIпар ва маса хъсан кIвалахар ийимир, мичIи йифиз рекъеллай къванер вахчу лугъузвач. Ина ихтилат физвайди рикIин михъивилелди ибадат авуникай я. Куьне фикир ганатIа, Абу Мансура вичин ибадатар

гъисабиз эгечIна, налугъуди ада вичин ибадатрик умуд кутуна. Гъи амалар Аллагъди къабулдатIа ва гъибур къабулдатIа чаз малум туш хъи, гъавилай чна вири хъсанвилер авуна кIанда, гъа жергедай яз чи хиве авай ферзер къилиз акъудун лазим я. Мусурман гъич садрани такабурлу хъана кIандач. Такабурлудан ибадат къабул тавун мумкин я. Такабурлувал себеб яз, гъафбуруз вах-стха, мукъва-къили виле ахъвазмач, абуру инсанвал квадарзава.

РИКIЕЛ ХУьХ: гъикъван инсан Аллагъдиз мукъув хъайитIа, гъакъван ам эдеблу ва юмшагъ жеда; гъикъван яргъа хъайитIа - гъакъван кубут, эдебсуз ва векъи. Аллагъдиз хуш жедай кIвалахар ийиз кагъул жемир. Хъсанвал ийидайла, гъамиша жуван стхайрилай вилик экечIиз алахъ. "Им гъевечIи хъсанвал я" лагъана фикирмир, умудар атIумир. Мумкин я вун гъа гъевечIи хъсанвили къутармишун. Рекъелай тек са къван къакъудуналди женнетдиз феи Абу Мансур рикIел гъваш. Къуй Аллагъди чун гунагъдикайни гъарамдикай хуьрай. Амин!

"AS-SUNNA.RU" САЙТДАЙ
ТАРЖУМА АВУРДИ: МЕГЪАМЕД ИБРАГЪИМОВ

ЭДЕБАР

Исламда ватанпересвал

6 « Гъавилай жемат патал зегъмет чIугун, Аллагъ рази жедай крар авун – им гъар са мусурмандин майил я.

Гъа ихътин ерийри мусурманрин Уммат виниз акъудзава. Къуръанда лагъанва (мана): «Инсанрин хушбахтвал патал яратмишнавай виридалайни хъсан уммат куьн я; шариятди ихтияр ганвайди куьне ая лугъузва, ихтияр тагузвайди къадагъа ийизва ва Аллагъдихъ инанмиш я» («Аль-Имран» сура, 110-аят). Гъа и жуьреда, жемат вилик финин карда жуван чалишмишвал, яратмишуна сыйи авун гъар са мусурмандин буржи я. Гъа им халкъ патал виридалайни чIехи хъсанвал я.

АЛИ -ГЪАЖИ ЭМИРСУЛТАНОВ

Лезги Ватан

Лезги Ватан, дегъ девиррин сирер хуьзвай чил я вун, Тарихдани лекъерин жинс чIехи авур къеб хъана. Гъич садрани ажуз тахъай, агъуз тахъай къил я вун, Ягъни намус пIирер хъиз хуьн ви бинедин деб хъана.

Къецепатан женгчийрилай вун муьтIугъгъриз алакънач, Ви рухъаяр жидаяр жез акIанай гъар душманда. Ви садвилев, ви къуватдив гъич са шагъни агакънач, Куьз лагъайтIа ви дережа тешкил хъанвай къакъанда.

Ви мулкарал хъанач чка хаиндизни алчахдиз, Ерисуз тум хжудна на, майдан гана цийидаз. Чка хъанач виждансуздаз, намерддазни къачагъдиз, Лезгистанда адалат хуьн къанун хъанвай виридаз.

Лезги Ватан, шумуд къегъал багъишна на алемдиз, Шумудакай халкъдин рикIе нулар хъана эбеди. Бегъер гана ви накъварал кутур гъар са къелемди, Ви кар, ви тIвар гъейрибуруз чешме хъана чешнедин...

...Лезги Ватан, къе сергъятди къве пайнава чилер ви, Цацар алай симералди хернава ви хурудал. Бес гъинва къе Гъажи Давуд хътин зирек лекъер ви?! Хкаждайвал садвилев ярж пайда хъанвай парудал.

Къалурдайвал чяхъ амайди гафни, чIални, иманни, Чун халкъ тирди сергъятдивди къве патал пай тежедай. Къуй чIалахъ хъуй жувандини патанди, дуст-душманни, Хкахъзавай жуьгендикай мад сефер цай хъжеда!

МЕГЪАМЕД ИБРАГЪИМОВ

«Халифатдин» ягъалмишвал дуъздак акъудун

эвел алатай нумрада

Таъсир авунин жигъетдай ИГИЛ лугъудай ягъалмиш дестедин асул къанунар:

1. Халифатистрин дестеди тек са хел туналди дагъват (диндиз эвер гун) куъруь авуна – руьгъдин пад ва ахлякъдин хел акъудна, фикирдин хел туна.

Партиядин бине эцигайда ахлякъ, гъа сад хъиз инсандихъ авай къилих (халякъат), я туштга ихтибар (садакъат) хъиз ваъ, анжах Аллагъди гайи буйругъ хъиз кхъизва.

Ада лугъузва: «Чна ахлякъдал эвер гузвач. Ахлякъ – им Аллагъдин буйругъар къилиз акъудунин нетижа я. Ам акъидадин паюник акатзава. Рикливди эвер гузвай ахлякъдин бинеда яшайишдин мана ава, ам лагъайтга, умуми, я туштга акси румар гунин къуватдин манадивай яргъа я» («Низам аль-Ислям», 130-чин). Адалай къулухъ авунвай фикирра авторди давамарзава: «Ахлякъ – им умуми ваъ, амма жуваз хас аксидаказ акъвазунин пай я. Гъавилай жемят, Исламдин фикирралди, Исламдин къанунралди ва Исламдин къурулуш (тешкилат) туькьуруналди хъсан жезва, амма ахлякъдал ваъ» («Низам аль-ислям», 135-чин).

Халифатистри сектантвилдин жуьреда десте тешкилуналди, гъукум къунир фикирдалди сиясатдин пропаганда къиле тухузва. Гуя абурун делил агъадихъ гала: «Пайгъамбарди ﷺ Мекка шегъерда Ислам диндал эверзавай ва адаз имансузрин патай гзаф писвилер хъана. Гъа икI Кябеда бутар чпин чкайрал аламай ва Пайгъамбар ﷺ а кардихъ галаз рази тирди адакай лагъанач. Абуруз Аллагъдикай гъич хабарни авачир. Ада къанажагъдикай даях къуна абурун хиялрикай ва амалрикай вич хвена. Анжах, адан гъиле гъукум гъатайла, ада Мекка шегъер къачуна, бутар ва бутпересвилдин лишанар тергна. Абурун тергун паталди десте мад герек тушир. Ада вичи эвер гузвай. Эвер гунин къиле дестеяр, анжах гъукумат тешкил жедалди хъун лазим я» («Низам аль-ислям», 76-чин).

Партияди гзафни-гзаф рациональный рехъ хкъагъна, амма идахъ галаз санлай илимдин жуьредикай инкар хъана. Партиядин бине эцигайда лагъана: «Тебини илимар – им дуьньядиз килигунин теъберрикай сад тир, умуми образованидин пай я. Образованидиз илимдин тести-къарунин игътияжвал авач, амма ам рациональный жуьре галачиз жезвач. Гъавилай фикирар авун паталди илимдин рехъ бине яз къуна къанзавач, анжах рациональный ва акъулдивай къатгуз жедай хилерихъ умуд кутагъ жеда» («Нукъта интилякъ ли «Хизб ут-Тагърир», 19-чин). Амма рациональный жуьре, им илимдин методологиядин паюникай я. Гзаф вахтара тежрибадалди тести-къарнавай илимдин делилрикай далда къун тавур вакъийара, тапан акъулдин нетижа хкъудна. Месела, «цавай физвай хъел секин гъалда ава, юзавач»; «зарбдиз чукурзавайдавай хъипрехъ садрахъни агакъариз хъижедач, вучиз лагъайтга адав агакъар

хъувур мукъва ам (къиб), амадалайни яргъаз акъатда, гъа икI эхир авачир къван».

2. Партиядиз вири Уммат вичиз муьтлуьгъ хъана къанзава, вучиз лагъайтга ада «къанажагъдикай» ва «рационализмдикай» далда къазва. Партияди лугъузва: «Гъавилай, партияди Уммат тешкилун чарасуз я. Чи партиядин куьмекдалди Уммат лап тамам нуфузлуди жеда. Партиядикай Умматдин регъбер ва адан асул рехъ хъун лазим я. Гъа и да'ват Исламдин мана я» («Нукъта интилякъ ли «Хизб ут-Тагърир», 30-чин). Гъа и гафара партиядин бине кутурдан чинибан марксизмдихъ авай къанивал акъазва.

3. Партиядихъ авай тешкилат яшайишдин фикиррихъ галаз алакъалу туш. Партияди къейдзава: «Партиядин тешкилат, им жемятда авай лап члехи тешкилатдин жуьре я... Сиясат – им бике тирди абурун гъавурда акъазвач» («Нукъта интилякъ ли «Хизб ут-Тагърир», 7-8-чинар).

Вичин бинедилай башламишна партияди, сиясатдин везифа вичел къачунва, вучиз лагъайтга ам «дуъз»

пламиш хъун, мусурманрин везифадихъ галаз са алакъани авач. Мусурманар чпин лазим тир макъсаддив агакъун патал, адалди абурун гъавурда тун тежер кар я. Партияр тешкилун – им маса месэла я» (Мангъаж «Хизб ут-Тагърир» фи тагъаййур, 18-19-чинар).

Партияди гъисаба къазвайвал, яшайишда Исламдин къанунар кечирмишун – им гъукуматдин везифа я. А ягъалмиш къватгалдиз гъукумат тешкил тавунмаз Исламдин къанунар къилиз акъуддай гъич мумкинвални акъазвач: «Умматдиз диндал эвер гузвай жемятдинни Исламдин гъукуматдин эверунин арада члехи тафават ава. Исламдин гъукуматдин эвер гун – им вичин къене тамамвилелди дин райжун я» (Мангъаж «Хизб ут-Тагърир» фи тагъаййур, 73-74-чинар).

Фикир давам жезва: «Партияди ва адан дестейри тухузвай жуьреда... диндал эвер гуниз жуван жуьреда килигун чарасуз я. Адалай къулухъ «эвер гузвай инсанар» Умматдин паюникай жеда. Абурун галаз Уммат, пай тежер садвал авайди жеда ва вири

рекъяй физвай тек сад я – адетдин манада аваз ваъ, яни «обществодиз вуч хъсан ятга, гъам партиядин членризни хъсанди я», анжах терсина яз «партиядин членриз вуч менфятлу ятга, гъам вири жемятдал илитйна къанда» (светский жуьре).

Партияди къейдзавайвал, Исламдин ктабар чапзавай, вязер къелзавай ва дуъз рехъ къалурзавай мусурманар – ибурун муртадар я, вучиз лагъайтга абурун халифат тешкилиз чалишмиш туш. Гуя, сиясат галачиз Уммат, алай чкадал вилик тефена амукъда: «Исламдин ктабар кхъизвай ва абурун райжзавай, вязер къелзавай ва дуъз рехъ къалурзавай обществайри члехи къвалах ийизва, амма абурун мусурманар гъакъикъи рекъе тваз алакъазвач» (Мангъаж «Хизб ут-Тагърир» фи тагъаййур, 19-чин).

Партияди генани къейдзавайвал, яни гъамиша ибадат авуниз ва Сунна къиле тухунин лазимвилрикай эвер гуни, Исламдин къанунар ишлемишунин чалишмишвал гъизвач. Партияди лугъузва: «Ибадат авуниз ва Суннадал эвер гунин карда ту-

яр хухъ» (Сагъийгъ Бухари, №7).

2. Партияди тербиядин ва руьгъдин хилериз гъич са фикиррин тагуз, анжах рациональный фикиррин хилез дикъет гузва. Ам абурун рекъяй ачухдиз акъазва. Абурун фикирар – им сиясатдин куьмекдалди чпин ягъалмиш къастарин райжвал я. Дестедиз маса гъерекатар герекзавач. Абурун патал къилинди – им дуьньядиз диндал эвер гудай гъукумат тешкилун я. Экуьнин (я туштга месин) кпЛунал къарагъдай, зикр ва дуьбаяр ийидай, Къуръан къелдай ва диндин маса къанунар къилиз акъуддай абурун игътияжвал авач. Пайгъамбарди ﷺ ва асгъабриз чарасуз хас тир тербиядин члехивиликай, партиядин членри риклелай алудзава. Бес Аллагъди лагъаначни (мана): «Эй яргъандик алчуд хъанвайди (Мугъаммад ﷺ)! Йифен гъвечли пай къачиз – йифен са пай, я туштга са тлимил, йифен пудан са паюна, я туштга йифен паюникай гзаф яз – адан (йифен) пуд паюникай къведа капI ая ва, тади къачиз, гуьрчегдиз Къуръан къела» («Муззаммилъ сура, 1-4-аятар).

Генани (мана): «Гъакъикъатда, ви Халикъдиз я Мугъаммад, вуна ва са бязи ви терефдарри йифен пуд паюникай къведакай тлимил яз, бязи вахтара адан (йифен) паюна, я туштга пудакай са паюна ибадатар ийиз акъудзавайди хабар ава. Са Аллагъдилай гъейри мад садавайни, йифен ва йикъан къадарар ва абурун сятер пайиз жедач. Къевай ксун тавуна йифди ибадат ийиз алакъ тийидайди Адаз чизва, гъавилай, Ада квез а пар къезиларна. КапI ийидай вахтунда къевай Къуръандай вуч къелиз жедалга гъам къела. Куь арада начагъбур, йиф ибадатралди акъудиз четинбур, Аллагъдин регъимрин гуьгъуна аваз, я туштга алишверишдал машгул хъана чилел сиягъатдиз экъечинавайбур ва Аллагъдин Гаф виниз акъудунин макъсаддалди Адан рекъел женг тухузвайбур Адаз чизва. АкI хъайила, Къуръандай къевай вуч жезватга къела, куь хиве авай капI гъамиша къайдадалди ая, куь хиве тунвай закат це ва Аллагъ патал кесибриз, закатдилай алава яз садакъа це. Куь вири хъсан амалрин пишкеш – Аллагъдив гъа. Куьне тунвайдалай ам (пишкеш), гзафни я, хъсанни. Аллагъдивай куь гунагърилай ва гъакъини, хъсан амалрикай ахъаюниз килигна гъил къачун тлабаба. Гъакъикъатда, Аллагъди инанмишбур гунагърикай миъхи хъийизва ва абурун Вичин регъимдик кутагъза» («Муззаммилъ сура, 20-аят).

Гъадисрай малум тирвал, Пайгъамбарди ﷺ акъван кплар ийидай хъи, адан къвачер дакъадай. Ам чи фикирар тухардай ва руьгъдиз къуват гузвай тлуьн я эхир!

3. Халифатистри къейдзавайвал, гуя мусурманрин къутармишвал анжах чпин партиядик экечунилай аслу тирди, Пайгъамбардин ﷺ рекъиз акси тирди къалурзава: адаз сифте къилди инсан дегишрун къан хъана («Ат-Такаттуль аль-хизби», 19, 20 ва 40-чинар).

4. Сектади къейдзавайвал, мусурман туширбуруз диндал эвер гузвайда халифат ва Исламдин гъукумат арадал атунир кардиз манийвалзава.

Амма ада Пайгъамбардин ﷺ крариз аксивалзава, вучиз лагъайтга ада, гъукумат тешкил жез вилик Меккада ва маса чкайра динсузриз диндал эвер ганай.

» 10

Ягъалмишвилерикай жув хуьх!

эвел алатай нумарада

Жаваб:

И макъалада чна Ислам динда бязи инсанри тваз алахънавай ягъалмишвилерикай хабар гузва. Абурун гъавурда хьун гъар са мусурмандин буржи я, вучиз лагъайтла абур чир тахъайтла, чун члуру къастар авай ксари дуьз рекъелай алудун мумкин я. Аллагъди Вичи хуьрай!

2-ягъалмишвал. Динда ягъалмиш тир «Гъизб ут-Тагърир» партиядин терефдарри къейдзавайвал, пайгъамбарар (салам хъуй абурал) чпиз пайгъамбарвилин пай гудалди динсузвиликай, чехи гунагърикай ва гунагъкардин угърашвал къалурзавай гъевчи гунагърикай хвенвачир.

«Аш-Шахсыйа аль-ислямийа» («Исламдин инсан») твар ганвай чпин ктабда абур ягъалмиш яз кхъизва: «Пайгъамбар вичин пайгъамбарвилин везифадив эгеч тавунмаз ам, адетдин инсанди ийизвай хьгин гунагърикай хвенвачир, вучиз лагъайтла анжах пайгъамбарар ахьтин гунагърикай хвенвай». Га и гафариз килигна лугъуз жеда, гуя угъридикай, угърашдикай, вагъшидикай ва гъар никай хъайитлани пайгъамбар хьун мумкин я.

Исламдин алмирри гаф сад хъана тесикъарнава хьи, пайгъамбарриз (салам хъуй абурал) чпиз хас лишанар ава, ибур: дуьзвал, намуслувал, дирибашвал, чехи акъул, хъсан къанажагъвал, михъивал.

Аллагъди агъадихъ галай пис къилихар хасбуруз пайгъамбарвилин везифа гузвач: хаинвал, угърашвал, ахмакъвал, тапархъанвал.

Ахьтин гунагъар ва нукъсанар квай ва абурукай азад хъхъай инсанрикайни пайгъамбарар жедач. Чпин уьмуьрда пайгъамбарар хъсан къилихрин чешнеяр тир. Абур, инсандиз хас воридалайни хъсан къилихрин сагъибар я. Адалай гъейри пайгъамбарар динсузвиликай, чехи гунагърикай ва гунагъкардин угърашвал къалурзавай гъевчи гунагърикай чарасуз хвенва.

Чехи пай алмирри лугъузвайвал, пайгъамбарар угърашвал ва алчавал къалур тийизвай гъевчи гунагърикай хвенвач ва инсанри абурулай чешне къачудалди, Аллагъди абур туба (тахсир хиве къуна Аллагъдивай гъил къачун тлалабун) авун патал хабардар ийизва. Амма маса алмирри лугъузвайвал, месела, имам Абу Гъанифади, пайгъамбарар гъатта гъевчи гунагърикайни хвенва, анжах абуруз гъалатлар ва къайгъусузвилер хьун мумкин я.

3-ягъалмишвал. «Гъизб ут-Тагърир» партиядин терефдарри, сеbeb аваз ва гъак авачиз алмиррин советдиз халиф къуллугъдилай алуддай ихтияр авайди къейдзава.

И гафар Дамаск шегъерда 30 йисалайни гъаф идалай вилик партиядин членри райж авур гъевчи ктабда кхъенвай.

Чпин «Гъизб ут-Тагърирдин» ихтияр твар ганвай ктабрикай сада абур, халифдин гъалдикай лагъанва, яни эгер адахъ аквадай гунагъар аватла, ам абурун фикирдалди, яргъал вегъин таву-

на къуллугъдилай алудна кланзава.

Ан-Набгъаниди вичин «Низамуль-ислям» твар ганвай ктабда гъалат хъана кхъенва: «Эгер халифди шариятдиз акси са гъихьтин ятлани члурувал авуртла, я туштла вичин хиве авай везифа къилиз акъудиз тахъайтла, ам тадиз къуллугъдилай алудна кланзава».

Жаваб:

Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Низ гъакимдай вичиз хуш текъведай са амал акуртла, къуй ада сабур авурай.»

» 10

ЧИ СУВАРАП

Алукъзавай Къурбанд суварикай куьрелди

1 « Ибрагъима ﷺ, сир яз, нагагъ адаз хва хайитла, ам Аллагъдиз ﷻ къурбанд ийида лагъана ният авуна. Амма са къадар вахт алатайла и кар адан рикелай фена ва, га бинедай хъиз, секиндаказ яшамаш жез хъана. И вахтунда са затлани рикелай тефизвай Аллагъди ﷻ ният адан рикел хкана. Йифиз Ибрагъимаз ﷺ Аллагъдин ﷻ патай вичин хва къурбанд авунин эмир атана. И ахвар адаз пуд йифиз галаз-галаз акуна ва ахпа адан рикел вичи авур ният хтана. Ибрагъима ﷺ вичи гайи гаф къилиз акъудун къетла. Ада вичин хъиз ебни чкъл къачуна Мина дередиз рекъе гъатна кланзавайдакай лагъана. Исмаил ﷺ ада лагъай шейэр къачуна, кел хъиз, адан гуьгъуьна гъатна. Рекъе ада вичин бубадивай хабар къуна:

«Чна епиникайни чкълудикай вучзава?» Ибрагъима ﷺ лагъана хьи, бес гъер къурбанд авуна кланд. Иблисди Ибрагъиман ﷺ вилик вичи авур ният къилиз акъудун патухъай къастунин кевивал къатлана ва ам Исмаилан ﷺ дидедин патав фена. Инсандин кълубдаваз адан патав атай иблисди хабар къуна: «Ви гъуьлни хва гъиниз фенва?» Ада жаваб гана: «Кларасар гъиз фенва». Иблисди ада Ибрагъима ﷺ Исмаил ﷺ тукъвазвайдакай лагъана. Амма ам идахъ инанмиш хъанач. И члавуз иблисди лагъана: «Ибрагъима ﷺ лагъана бес и кар авун патухъай адаз Аллагъдин ﷻ эмир ава». Ибрагъиман ﷺ папа лагъана: «Нагагъ эмир гъахътинди ятла, аз ам бес я». Инал са затлани вичивай тежедай члал чир хъайила иблис Исмаилан ﷺ патав фена ва абур вуч ийизва лагъана хабар къуна. Исмаил ﷺ кевидакказ лагъана хьи, бес къурбанд тукъваз физва. Негъ авун-

вай иблисди адаз лагъана: «Ваз вуж тукълун лазим ятла чизвани?» Исмаила ﷺ хъурена хъиз адаз жаваб гана, бес вичиз чизвач лагъана ва и вахтунда иблисди адаз тукъвазвайди Исмаил ﷺ вич тирдакай лагъана. Исмаила ﷺ иблисдивай «Вучиз зун я?» - лагъана, хабар къуна. Иблисди жаваб гана: «Ибрагъима ﷺ лагъана, бес ик авун патал Аллагъдин ﷻ эмир ава». Исмаила ﷺ идахъ жаваб гана хьи: «Нагагъ ахьтин эмир аватла, зун шад я». Идан ниятдин кевивал акур иблисди гила Ибрагъиман ﷺ патав чукурзава ва адавай хабар къазва: «Гъиниз физва?» Ада ам лянетламишна ва чукурна, амма шейтан мад адан гуьгъуьна гъатна. Пуд сеферда шейтанди Ибрагъималай ﷺ алудна ва гъар сеферда Ибрагъима ﷺ и негъ авунвайдал ирид къван гадариз хъана. Эхирки, Ибрагъима ﷺ Исмаилаз ﷺ Аллагъдин ﷻ эмирдикай лугъун къетла, яни Аллагъдин ﷻ эмирдалди вичин хва къурбанд ийизвайдакай. Исмаила ﷺ жаваб гана: «Буба, Аллагъдин ﷻ эмир къилиз акъуд – инша-Аллагъ, ваз зи сабурувал, муьтлуьгъвал аквада». Ибрагъима ﷺ вичин хъин гъилер ва квачер кутлунна хъиз, ам эрчи патав къвалахъ элкьурна, чукълуд къачуна ам хвадин туьтуьнилай члуьгуна, амма чкълуд гъатта гелни тунач. Исмаил-Забигуьлагдай (Аллагъдин къурбанд) бубадиз лугъуда: «Белки ваз зи чиниз килигиз четин ятла? Язук татана тукълуд», - ва муьтлуьгъ яз чин кляникна къаткана. Амма Ибрагъима ﷺ гъикъван алахъунар ийизвайтлани, чукълуд Исмаилан ﷺ бедендиз са хасаратвални гузвачир. Масака тахъайла бубади чукълуд чилел гадарна ва и вахтунда чукълуд адахъ галаз рахана: «Къве эмирдикай: Аллагъдин – тукълун

тавун ва Халилуллагдай – тукълун, за сифтегъанди, Халикьдинди къилиз акъудзава. Пелел Мугъаммадан ﷺ нур алай Исмаил ﷺ за гъик тукъвада къван? Завай Аллагъдин ﷻ буйругъ авачиз ваз клани квалах ийиз жедач». Им акурла вирида – чилерал ва цаварал алай малаикри, гъайванри ва къушари, гъатта сес авачир балугърини Аллагъдивай ﷻ бубадинни хъин язук атун тлалабна. Га и вахтунда Жабраил малаикди ﷺ Женнетдай деве къван гъер гъана ва Исмаилан ﷺ паталай га и гъер тукълун эмир авуна. Лугъузвайвал, бес а гъер Гъабила авур ва Аллагъди къабудай къурбандинди тир ва къудратлу тир Аллагъди ﷻ ам Женнетда Ибрагъим-Халилуллагдай багъишун патухъай хвена.

Га и йикъалай мусурманри Къурбандар ийиз (гъайванар тукъваз, садакъаяр гуз) башламишна. А югъ, чехи сувар яз, гъар йисуз къейд ийизва. Пак Къуръандани и месэладиз талукъ яз кхъенва: «Аллагъ-Таалади иман гвай вирибуруз ик лугъузва: «Аллагъ ﷻ рикел гъиз капл-теат ая, къурбандар це».

Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Къурбандин сувариз гъайван тукълун хьгин баркаллу кардилай хъсан кар инсанди Аллагъ ﷻ рази хьун патал геле авунвач. И къурбанд Къияматдин юкьуз гъайвандин хам ва крчар алаз пайда жеда».

Къурбандин сувар 4 юкьуз давам жезва. И йикъара бубайрин сурарал, багърийрин ва дустарин квалериз фин, сувар мубарак авун меслят къалурзава. Гила са къве гаф къурбандар авунин шаргъариз талукъ яз. Месела, къурбанд авун патал тукъваз хъянавай гъайван къециди, буьркуьди герек туш. Крчар, япар, тум ва жендекдин маса паярни

сагъбур хьун лазим я. Куьрелди, герек гъайван квайни-квайди, сагъламди хьун герек я.

Исламдин истемишун яз ихьтин гъайванар къурбанд ийиз (тукъваз) жеда: йис тамам хъайи лапаг (хеб ва я гъер), къве йис хъайи цегъ ва я жунгав, вад йис тамам хъайи деве.

Лапаг са касдилай, деве ва я жунгав ирид касдилай къурбанд ийиз жеда; Тукъвадай вахт ва къайдани тайинарнава. Месела, гъайван суварин капл авурдалай гуьгъуьниз къуд лагъай йикъан няни жедалди тукъваз жеда.

Гъайван тукъвадайла:

1. Ният ийида (яни флан касдилай Аллагъ ﷻ патал за и гъайван къурбанд ийизва).

2. Бисмилагъдилай гуьгъуьниз пуд сеферда такбир (Аллагуь Акбар) ийида.

3. Гъайван къибледихъ элкьурна ихьтин дуьа келда: «Я Аллагъ, им Вун патал я ва Ви патай я. Къабул ая завай (флан касдилай - эгер масада вичин паталай къурбанд авун векил авунваз хъайитла)». Пайгъамбардал ﷺ салават гъида (Аллагъумма соли аля саййидина Мугъаммадин ва аля али саййидина Мугъаммадин ва саллим).

4. «Бисмилагъи, Аллагъу Акбар» лагъана тукъвада.

Къурбандин як пуд патал паюн меслят къалурзава: са пай кесибриз, къвед лагъай пай - къуншиьризни багърийриз, пуд лагъайдини - жуван хизандиз тада; (Къурбанд авур гъайвандин хам маса гудай ихтияр авач. Ам хийирлу рекъиз ишлемишна кланд).

Незир авур (са кар тукълун патал хиве къунвай) къурбанд, жува тлуьн тавуна, михъиз кесибриз паюн лазим я.

ШАМИЛЬ-ГЪАЖИ ОМАРОВ

Ягъалмишвилерикай жув хуьх!

9 « Гъакъикъатда, вуж гъакимдиз муьтлуьгъсуз хъайитла, гъатта са тимиал хъайитлани ва гъа гъалда аваз туба тавуна кьенватла, ахътин инсанди вичиз члехи гунагъ къазанмишна» (Имам Муслим).

Генани Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Гъакимдиз муьтлуьгъ хъунин рекъелай элячмир, та ам динсуз жедалди (яни имансуз хъайитла, ам дегишарун лазим я)» (Имам аль-Бухари ва мсб).

Имам ан-Нававиди и гъадисдиз ихътин баян ганва: «Муьтлуьгълувилел гъалтайла гъакимдиз акси жемир ва адахъ галаз гуьжетар мийир, та адан патай векъи члурувал аквадалди, адалай къулухъ адахъ галаз рази жемир ва къун гъина аваз хъайитлани кисна акъвазмир а члурувал винел акъуд. Эгер гъаким гунагъар акъатзавай ва зулумкар яз хъайитлани адаз акси экъечлун ва муьтлуьгъсуз хъун къадагъа я. Идан патухъай вири мусурманрин гаф сад я».

«Гъизб ут-Тагърир» партиядин терефдарар халифдин къуллугъдихъ галаз зарифат кваз эгечизава, абуру халиф бегълеяр хъиз дегишарун мумкин тирди гъисаба къазва.

Имам Муслиман къватлалда кхъенвайвал, Абдурагъман ибн Абд Раббил-Калба Абдуллагъ ибн Амр ибн Ас аз лагъаналда: «Ви амледин стха Муавияди чаз мусурманрин девлет гуж гуналди вахъун ва мусурманрихъ галаз даяе тухвана сада-сад къиниз буйругъ гузва. Амма Аллагъди ам къадагъа авунва (мана): «Сада-садавай адалатсуздаказ мал-девлет къакъудмир, анжах кве терефдинни разивал авай алишверишдин куьмекдалди къазанмиша» («Ан-Ниса» сура, 29-аят).

Мана: «Куьне куьн рекъимир» («Ан-Ниса» сура, 29-аят).

Абдуллагъ ибн Амр ибн Ас кисна акъвазна ва адалай къулухъ ада лагъана: «Аллагъдин рекъел эвердайла куьн адаз муьтлуьгъ хуьх, гунагъар авун патал эвердайла куьн адаз муьтлуьгъ жемир». Эгер халифди хъсан къвалахрилай алава яз гунагъ къвалахарни авун патал буйругъ гайитла, пис къвалахда адаз чун муьтлуьгълу жедач ва адаз акси яз яракъ хкажунни вижени къведач, вучиз лагъайтла а вакъайрин нетижа амадалайни пашманди жеда.

4-ягъалмишвал. «Гъизб ут-Тагърир» пар-

тиядин векилри гъисабзавайвал, эгер инсанди вич рекъидалди халифдиз къин къун тавуртла ам, жагъилиядин (Ислам къеветалди авай) вахъунда къейидахъ галаз гекъизава.

Партиядин фикирар къалурнавай «аль-Хилифа» («Халифат») твар алай са ктабда кхъенва, гуя Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ гъар са мусурмандин хиве халифдиз къин къун тунва ва гуя ада вичел чан аламаз халифдиз къин къун тавур инсан, члехи гунагъда аваз жагъилиядин вахъунда къейидахъ галаз гекъизава. Гъа и жуьреда, абурун гафарай аквазвайвал, яни эхиримжи виш ва гъадалайни гзаф йисан къене къейи мусурманар гъа ихътин нифретлу жуьреда чандивай хъанва, вучиз лагъайтла икъван гагъда халиф авачир.

Гъа и ктабда абуру кхъизва, яни кве йикъанни ийифен къене мусурманри халиф тайинарна халифат тешкилна къанзава. Адалай къулухъ кхъизва, гуя гъа и муьгълетда халифдиз къин къун тавур мусурман гунагъда жеда.

Такъиюддин ан-Набгъаниди вичин «аш-Шахсыя аль-ислямий» («Исламдин инсан») твар алай ктабда кхъизва, эгер мусурманар халиф авачиз пуд югъ амукъайтла, абур вири гунагъда жезва, та халиф тайинардалди.

«Музаккарат «Гъизб ут-Тагърир» иляль-муслимина фи Любнан» («Ливандин мусурманрихъ «Гъизб ут-Тагърирди» элкъвена рахун») твар алай маса ктабда абуру кхъенва: «Гъа вири мусурман гъукуматра

авайбур хъиз, Ливандин мусурманарни, - гунагъкарар я, эгер абуру Ислам къвачел акъалдар хъувунин карда зегъмет къачун тавуртла ва чеб идара ийидай са халиф тайин тавуртла».

Жаваб:

«Гъизб ут-Тагърир» партиядин векилри лугъузвай и гафар - им диндин кхъинриз дуьз баян гунивай къерех хъанвай ачух чешне я. Чпин ягъалмиш фикирар тескибарун патал абур, Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ гъадисдин манадиз члурудаказ ганвай чпин баяндал бинеламиш хъанва. Муслима агакъарнавай Ибн Умаралай атанвай гъадисда лугъуза: «Вуж (халифдин) муьтлуьгъвиликай хкъечизаватла, ам Дувандин Юкъуз куьмек (делил) авачиз къарагъда, халиф-

Халифдиз къин къунал гъалтайла (ягъалмишбур а кардал къевиз акъвазнава), чи вахъунда мусурманриз ам лап четин жеда (мусурманар халиф тайинардай гъалда авач). Анжах чи динда четинвал авач. Къуръанда лагъанва (мана): «Инсандилай алакъ тийидай крар, Аллагъди адан хиве твазвач» («Аль-Бакъара» сура, 286-аят). Инсандивай алакъ тийидай крар хъуниз килигна, Аллагъди адаз жаза гузвач.

Имамар тир аль-Бухариди ва Муслима Гъузайфа аль-Яманидилай атанвай гъадис агакъарна. Пайгъамбарди ﷺ ягъалмишбурун лишанрикай малумарайдалай къулухъ, ихътин насигъат гана: «Мусурманрин жемьтдихъ (Пайгъамбардин рекъе авай члехи пай мусурманар) галаз хуьх (адахъай къакъатмир) ва абурун имамдихъ (гъакимдихъ) галаз хуьх». Гъузайфади жузуна: «Эгер гъакъикъи мусурманрин жемьт ва гъаким авачиз хъайитла гъикл хурай?». Пайгъамбарди ﷺ жаваб гана: «Вири ягъалмишбурувай яргъа хуьх».

Гъадисдин нетижа: эгер мусурманрихъ гъаким авачтла ва абуру халиф тайинар тавуртла, абур гунагъда аваз рекъида лагъанвач. Акл хъайила, бес вучиз «Гъизб ут-Тагърир» партиядин векилри мусурманрик тахирар кутазва? Аквадай гъалда, абуру Гъузайфадилай атанвай гъадис гъисаба къун тавуна, Ибн Умаралай атанвай гъадисдин къвед лагъай паюнай чпин члуру делил акъудна.

Партиядин макъсаддин гъавурда акъун четин кар туш, диндин къанунриз чпин жуьреда члуру баянар гана адаз, инсанар чпин рекъел гъиз къанзава. Гуьгъуьнлай гъалкъада гъатай инсанри, партиядин гъакимдиз къин къурдалай къулухъ гележегда, партиядин сиясатдин месэляр гъализ куьмекда.

Партиядин сифтеган гъаким, гъа ягъалмиш рехъ тешкилай Такъиюддин ан-Набгъани тир. Партиядин векилри гъисаба къурвал ам, цийи вахъунин «халиф» хъана. Ада вичин пуд хва «мусурманрин эмирар» яз тайинарна: сад лагъайди – Иракдин «эмир», къвед лагъайди – Шамдин уьлквейрин, пуд лагъайди – Египетдин; вичин паб ада «Уммуль-муьминина» («Инанмишбурун диде») яз малумарна, амма и твар анжах Пайгъамбардин ﷺ папариз хасди я.

АЛИ-ГЪАЖИ ЭМИРСУЛТАНОВ

ЧИР ХЪУН ЛАЗИМ Я

«Халифатдин» ягъалмишвал дуьздал акъудун

8 « Раби ибн ад-Дайлиди лагъана: «Заз диндал эвер гузвай Пайгъамбар ﷺ акуна ва адаз аксивалзавай». Адавай жузуна: «Ни?». «Ам адан ими – Абу Лягъаб тир», - лагъана Раба (Имам Агъмад «Муснад», 1-том, 25-пай, 404-чин, гъадис №16022). Гъа и гъадисдай малум жезвайвал Пайгъамбарди ﷺ, гъеле гъукумат тешкил тахъанмаз динсузриз диндал эвер ганай.

5. Винидихъ рахазвай дестеди ахлякъдин пад, чпин эвер гунин макъсадрикай хкудна агъуз авудна. Амма жемьт патал зегъмет ва гъурмет важиблу чкадал хъун лазим я. Ам инкар авуникди жемьтдикай хкатзава! Партияди генани къейидзавайвал, яни Пайгъамбарди ﷺ Мекка шегъерда авайла ахлякъдал эвер ганач, анжах фикиррал ва ихтилатрал тупламиш хъана. Анжах гъукумат тешкил хъайидалай къулухъ ахпа, гуя ахлякъдал машгъл хъана. Им гъалатл я! Пайгъамбар ﷺ динсузрин арада яшамаш хъана, гъавилий ам акъидадал (сад Аллагъдихъ инанмиш хъун) тупламиш хъанвай, вучиз лагъайтла адаз динсузри, ахлякъдикай рахун къадагъа ийизвай.

Сектади лагъайтла, Пайгъамбар ﷺ ахлякъдикай рахун тавунин себеб, чпин гъукумат тахъун тирди къейидзава. Им дуьз туш ва субутсуз я! Икъван гагъда садани ахътин ихтилатар авунач. Пайгъамбарди ﷺ инсанрал гъалтайла риклин сидкъидал (игъсан) эвер гузвай ва гъатта гуж гузвайбурни хуьдай. Къалурнавай партияди лугъузвайвал, ада виликан везифаяр гадардачир. Ада (Пайгъамбарди) Меккадин «Асуллубурун садвиле» («Хильф аль-фудуль») иштиракна. Гъеле пайгъамбарвилини везифайрив гатлум тахъанмаз ам, инсандин ихтиярар хуьдай са гъихътин ятлани жемьтдин иштиракчи хъана. Ислам – им са гъихътин ятлани вичин, вири инсаниятдин къанунрилай тафаватлу жезвай, жемьтдивай къакъатнавай дин туширди, гзаф пай члехи алимри гъа идай нетижа акъудзава. Им Исламди, диндал аслу тушиз вири инсанрин ихтиярар хуьнин лишан я. А векилвал Пайгъамбарди ﷺ къурайшитри тапшурмишна. Пайгъамбарди ﷺ «Асуллубурун садвал» лагъана: «Зун жегъил вахъунда заз, чпин жемьтарни галаз хъсан инсанрин садвал (хильф аль-фудуль) аку-

на. Заз вири иштиракчийрихъ авай асуллубурун тарифариз къандай» (Имам Агъмад «Муснад» 193/3, гъадис №1655).

Куьмекдин ва маса жемьтар

Халифатистрин ягъалмиш фикир – инсанрин амалар дегишарун патал, къурулуш дегишарна къанда. Исламди акси яз чирзава! Аллагъди лугъузва (мана): «Инсандин вилик ва къулухъ Аллагъдин эмирдалди ам (инсан) хуьзвай малаикар гала. Гъакъикъатда, инсанри чпи-чеб дегишар тувунмаз, Аллагъди абурун гъал дегишарзавач. Аллагъдиз инсанриз писвализ къан хъайитла, садавайни ам (писвал) акъвазариз жедач, абуруз Адалай гъейри чеб хуьдайди авач» («Ар-Ра'д», сура, 11-аят).

Къуй Аллагъди чун къанибур ва чаз къанибур вири писвилерикай, ягъалмишвилерикай, фитнейрикай хуьрай! Амин.

**ГЪАЗУРАЙДИ
АЛИ-ГЪАЖИ ЭМИРСУЛТАНОВ Я**

Эдебиятдин кимел

Хъсанвал

Чи девирда лап кыит жезва хъсанвал,
Артух хъанва душманвални такланвал.
Накъвар къвезва Пайгъамбардин Ҷилерал
Инсан акваз квадарзавай инсанвал.

Девран гъалдай майдан гумир иблисдиз,
Лугъузва чаз Пайгъамбардин Ҷилерал
Виридалай Аллагъдин дин миҳи я,
Вафалу жен чун и рекъиз халисдиз.

Есир жемир нефс ачухна девлетдин,
Суракъда хъухъ хатурдинни гъурметдин.
И дуьньядин лезетар са легъзе я
Эбеди я анжах лезет женнетдин.

Гъич садрани муьтлуьгъ жемир гъарамдиз,
Акбул аваз элкьурмир жув авамдиз.
Хъайитгани вун уьмуьрда варлуди
Салам вахце на кесибдин саламдиз.

Тади къачу кваллах ийиз сувабдин,
Къезил жеда кфулавай пар азабдин.
Уьмуьрдани гъар макъамда алахъа
Сагъиб жез тек гъакъикъатдин жавабдин.

Хъанайтла...

Динда авай гъар садакай инсан хъанайтла,
Чи девирдин кыимет икьван ужуз жедачир.

Рикъевайди пис ният ваъ, иман хъанайтла,
Сердер къенвай къушун хъиз халкъ ажуз жедачир.

Чарадан дерт жуван дерт хъиз, залан хъанайтла,
«Регъимлувал къуватсуз я» лугъуз жедачир.

Духтурдикай диплом гъай дуьз лукъман хъанайтла,
Уьзуьрривай чал гъалибвал къачуз жедачир.

Тербиядин, ахлакъдин диб хъсан хъанайтла,
Хвавай диде, умудсуз яз, ялгъуз жедачир.

Хаинвилиз дурум гудай аман хъанайтла,
Дугъри касдин кыисмет икьван бахтсуз жедачир.

Четин я

Багъда къелем тар тахъанмаз къуразва,
Адан мурад гун тир халкъдиз емишар.
Тебиатди чулава нехиш чулгъазва,
Гуя гъазва чагъад чина биришар.

И дуьньядал инсанар яз къвезва чун,
Амма вири инсанар яз хъфизвач.
«Нефс» лугъудай терс азарди незва чун,
Дарман аваз, анжах ам чаз жагъизвач.

Ракъинин нур, чуьнуьх жемир булутдик
Цийи свас хъиз, чин клевзавай фитедик.
Къуй клубан хъуй сагъламдини набутди,
Ви чимивал чешме хъана эбеди.

Халкъдин итиж гъисабзавай рукадай,
Регъбер татуй гъич садрани кыилиз чи.
Зат миҳид хъуй, гъахъвал патал рахадай,
Игит хъурай садвал гудай чилиз чи.

Агъайнивал квадарнавай инсандиз,
Чир хъжедач гъалалдини гъарамди.

Къенерар буш тийин чна виждандин,
Кланзаватла несил хъана сагъламди.

Чи буржи

Эбеди туш гъич са затли дуьньядин винел,
Гъар са кардихъ эхир ава, авай хъиз эвел.

И гъакъикъат къанун я пак, инкариз тежер,
Сад Аллагъди тестикънавай, тикрариз тежер.

Чи буржи я тамамарун Халикъдин буйругъ,
Агъазватла авайдахъ чун Эхиратдин югъ.

Имтигъан я инсан патал уьмуьрдин метлеб,
Ислам диндал амал ая, хвена ягъ, эдеб.

Ни цайитла чилин винел стхавал, гъурмет,
Иллагъидин регъимлувал я адан къисмет.

Йикъа вадра икрам авун, шартI я чи кыилин,
Сад Аллагъди халкънава чун, луклар яз Вичин.

Хъсанвилиз суваб ава, писвилиз – азаб,
Гъахълувилин терефдар хъухъ, ийимир гъич табI!

Инсанвал

Эгер вуна табзаватла бинедай,
Гаф гуз тахъуй гъейридаз хуьз тежедай.

Гъич садрани алахъмир жув вине къаз,
Тамамариз тежедай кар гъиле къаз.

Меденивал безек я гъар инсандин,
Вафалувал – лайихлувал виждандин.

Хайидакай чарад жезвай заманда,
Чаз кланзава садвал хъана Ватанда.

Инсандиз ваъ, инсанвилиз кыимет це,
Вири туна, кевевайдаз нуьсрет це!

Квез я?

Квез я дуьнья, квез я уьмуьр дустар галачир?
Вилик фидай къастар аваз, шартIар авачир?
Югъди-йифди фикиррик кваз ахвар амачир?
Ихътин гъалда пайгарсуз яз зайиф жезва хъи...

Нафт амачир лампада, лагъ, эквер жедани?
Вири авай инсандихъни дердер жедани?
Аслан амаз къурекай бес сердер жедани?
Чи девирда ахмакъдикай ариф жезва хъи...

Са вахтара бегъер гайи никлер къуразва,
Умудрикай магърум хъанвай риклер къуразва,
Акваз-акваз гележегдин цирер къуразва,
Акълтзавай несилдин, агъ, гъайиф къвезва хъи.

РикI еравай ниятар чи ламатI тахъурай,
Чун уьмуьрдин шегъреда гъич гъалатI тахъурай,
Садакай лукI, муькуьдакай жаллатI тахъурай.
Са тахсирни квачир касдин гъайиф къвезва хъи.

Дидедиз

И дуьньядал сифте яз заз акурди
Вун я масан, зи рикI алай, диде чан.
Вун я, диде, заз хурун нек гайиди,
Заз ширин я виридлайни дидед ван.

Теменар гуз къуна на зун къужагда,
Хвенай на зун гъамиш чими утагда.
Ви рикъевай экв гузвай чирагда
Гъамишалугъ гъатнава зун, диде чан.

Къенин юкъуз зун члехи яз вилик ква,
За вун патал чанни гуда, диде чан.
Вун датIана зи чими тир рикIик ква,
Диде таклан инсан туш зун, диде чан.

Бубадиз

Пайгъамбардин тIвар ала зи бубадал,
Ягъ-намусни миҳи я пак инсандин.
Чи дуьвлрин руьгъ, ирс авай убадал,
Къени хуьзва ада чирагъ виждандин.

Жуьрэт, намус хас я халис дагъвидиз,
Гъахътин кыилих вазни хас я, буба зи.
За гъурметда гъейрат квай ви ивидиз,
Баркалладиз лайих кас я, буба зи.

Ви тербия инсанвилин чешме я,
Несилризни ви гъар са кам чешне я.
Хуьзва вуна тухумдин пак адетар,
Къазанмишиз халкъдин патай гъурметар.

Зун паталди ви тIвар руьгъдин къуват я,
Вун зи даях, вун зи чандин такъат я.

Дуьньядиз

Дуьнья, дуьнья, члехи дуьнья,
Даим жегъил рехи дуьнья,
Бес я, бес я тарашвилер,
Бес я, бес я угърашвилер.
Ша хъухъ вун чаз къени, дуьнья,
Гъар са халкъдин тIалдиз панагъ.
За кхъирвал шиир, дуьнья,
РикIел алаз Чил, Цав, Аллагъ.

Арифдардин несиб

Савадлувал къазватIа на бахтунай
Дуьньядин винел,
Ви тIвар жеда чирвилерин тахтуна,
Алемдин рикIел.
Ви кар жеда машгурвилин маркунал,
Тарихда таз гел.

Дуьнья

Гъикъван чуьгван чна суза,
Гъам-хажалат, гъижран, дуьнья.
Акваз рикIиз даим къуза,
Шуьткъвезва хъи алван, дуьнья.

Низ хъайитIа гзаф девлет,
Ийизва хъи, гъадаз гъурмет,
Кесибриз вун хъанва зиллет,
Я гъахъсузрин макан, дуьнья.

Вучиз вун къе хъанва пехъи?
Къанунарни ийиз векъи,
Жегъилдин кыл жезва рехи,
Фикирдай къван, душман дуьнья.

Гъахъ инсандиз гъурмет тахъай,
Кесиб халкъдиз лезет тагай,
Къвалахриз дуьз кыимет тагай,
Вучда вакай я къван, дуьнья?

Девирдин ялав

И девирдин татугайвал акурла
Тар жезва рикI, лап дегънеда хер хъана.
Гъахъсузвили вичикай рикI хкъурла,
Амуькъзава дуьньядикай пер хана.

Зун уьмуьрдин луьткъедава сирнавиз,
Жагъурзава улам чулава циферай.
Зун – женгина, гележегдиз гъарайиз,
Йикъара хъиз, ялав хуьзва йифера.

Зун вахтунин пурава, ашукъ яз,
Мягъкемдаказ, дуьньядикай фикириз.
Шумуд са хъел асирдин захъ галуькна,
Гъахъсузвили ялав рикIе ифириз.

МЕГЪАМЕД ИБРАГЪИМОВ

За капі ийизва, амма зи хци капі ийизвач. За вуч ийида?

Аллагъди къабулрай куь кплар, ибадатар. Куьне куь веледрин патахъай жаваб гузва, вучиз лагъайтла Пайгъамбардин ж гъадисда лагъанва: «Пар са касди вичин гъилик квайбурун патахъай жаваб гузва, бубади вичин хизандин (веледринни папан) патахъай жаваб гузва». Веледдин яшар балугъ (тахминан 14,5 йис) жедалди бубади адан патахъай жаваб гузва. Гъадисда лагъанва: «Гунагъар кхъизвач пуд касдиз: аялди, адан яшар балугъ жедалди; ксанвайдан, ам ахварай аватдалди; кыл кылел алачирдан (мажнун), вич-вичел хкведалди». Килиг, гъурметлубур, аялдин яшар балугъ жедалди ада ийизвай чпуру кваллахрай гунагъар бубадиз жезва, адаз дуьз тербия тагайтла. Эгер аялди хъсан кваллахар, капі-теат ийиз хъайитла, диде-бубадиз сувабар жеда. Аялар хъсан ва пис кваллахрин гъавурда авач, гъавилляй диде-бубади абуруз гъуьчивал авун лазим я.

Аллагъ-Таалади чавай чи веледриз гъвечи чавалай капі-теат ийиз чирун истемнишзава. Абуруз кпунив вердиш жедайвал. Чи бубайри лагъана: «Аял къепина амаз, дана епина амаз вердишарна кланда». Пайгъамбардин ж гъадисда идан патахъай икп лагъанва: «Ирид йисалай куьне куь веледриз капі авун буйругъ ая, цпуд йисалай гъатта лаплаш вегъена абуруз ам ийиз тур (нагагъ маса къайдада абуруз яб гузвачтла).

Кпуниз Исламда еке къимет гузва, вучиз лагъайтла Аллагъдиз аси касдикай диде-бубадиз вафалу велед жедай туш. Веледар – чал ихтибарнавай аманат я, абуруз Исламдин тербия гайитла, чаз сувабарни жеда, гъурмет-хатурни, гъик хъи, Аллагъдихъ инанмиш хъайидалай куьлухъ Исламди инсандиз диде-бубадиз гъурмет ийиз чирзава. Куьне и кваллахар куь веледриз чир тавуртла, рикле чпуру къастар авайбуруз абуруз чпуру кваллахар чирда. Гъайиф хъи, и кардинни къе чун вири шагъидар я.

Зи дидеди бязи инсанар, гъа жергедай яз зунни лянетламишзава. Заз адан къаргъишар кылиз акъатиз кичезва. За вуч ийида?

Инсанриз ва я гъайвариз (кылиди кылихъ) лянет авун Исламди кевелай къадагъа ийизва, иллаки мусурманриз. Пайгъамбардин ж лагъана: «Мусурмандиз лянет авун ам яна кьейи мисал я» («Жамиул агъадис»). Фикир це, лянетламишун Пайгъамбардин ж инсан яна кьинихъ галаз текъигнава. Инсандин чан къачун гъихътин еке гунагъ ятла виридаз малум я.

Идалайни гъейри, лянет элкьвена ам сивий акъудай касдихъ галуь хъувун мумкин я. Гъадисда дугъузва: «Са касди са низ ятлани лянет авурла, лянет цаварал хкак жезва, амма цаварин къапур адан вили агал жезва. Ахпа ам чилел эвич хъийизва, и патахъай а патахъ физ башламишзава, гъиниз фидатла жагъун тавурла, ам лянетламишнавай касдал физва, эгер ам адаз лайихлу ятла, нагагъ лайихлу туштла, ам

элкьвена вич сивий акъудайдал хквезва» («Шу-абул иман» 5162).

Ийиз килигна, эгер куьне куьн дуьз тухузватла, адаз зулум ийизвачтла, квехъ ам гъич галуьдич. Рикелай алудна кланда, гъич садавайни гъич са шейни ийиз алакъзавай туш, вири Аллагъдин ихтиярдалди жезва.

Куьн Аллагъдиз ва диде-бубадиз муьтуьгъ хъухъ, дидедизни насигъат ая, лянет авун къадагъа тирди хабар це. Куь гафар къабулзавачтла, гаф къабулдай са касдивай адаз насигъат авун тлалаба.

Лянет – им Аллагъдин регъимдивай яргъа авун тлалабун я. Чаз гъич гъич садазни ахътин пис дуьа ийидай ихтияр авач, акси яз вири инсанар Аллагъди дуьз рекъел эцигун, чеб рекъидалди Адан регъимдик акатун чи мурад хъана кланда.

Капі авурдалай куьлухъ заз гъилерал шир аламаз акуна. Зи капі дуьз жезвани?

Эгер куь гъилерал шир дастамаз (гъилер чухъун) къачудай арада алайтла, дастамаз дуьз хъанач. Вучиз лагъайтла дастамаз къачудайла чухъузвай бедендин паярихъ мишъиз яд галуьна кланзава, яд галуь тавур гъич рапунин кьвекл къван чкани тадай ихтияр авач. Шире-

ди лагъайтла, циз хамунихъ галуькиз манийвал ийизва.

Икп хъайила, куьне а шир мишъайдалай куьлухъ дастамаз къачуна, цийи кылелай капі хъувуна кланда. Кпунин вахт алатнаватла, ам къаза хъийида.

Гъаждин вахтунда итимри игърам галчукзава. Дишегълиди вуч алуькун лазим я?

– Гъаждин вахтунда, итимри хъиз, дишегълийрини игърам алуькзава. Итимрин игърам – парчадин къве клус

я, абурукай сададди бедендин агъа кыл кевезава, муькуьдалди – вини кыл. Дишегълийр патал лагъайтла,

шарнатдин истемнишунрив къазвай дишегълийрин гъи партал хъайитлани игърам яз алуькиз жеда.

ДАГЕСТАНСКИЙ ИСЛАМСКИЙ НИВЕРСИТЕТ И МЕДРЕСЕ ИМЕНИ ШЕЙХА МУХАММАД-АРИФА

Объявляют прием абитуриентов на очередной 2016/17 учебный год

Обучение предназначено для получения целостных знаний о религии и подготовки специалистов со средним и высшим профессиональным религиозным образованием.

ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ:

- ✓ в Дагестанском исламском университете – 6 лет.
- ✓ в медресе – 3 года.

В университет принимаются юноши и девушки, имеющие среднее полное общее образование, в медресе – имеющие основное общее образование.

ПЕРЕЧЕНЬ ДОКУМЕНТОВ:

- ✓ нотариальная копия документа об образовании;
- ✓ копия паспорта;
- ✓ фотокарточки размером 3x4 в количестве пяти штук;
- ✓ медицинская справка Ф 086;
- ✓ прививочный сертификат Ф 156/у-93;
- ✓ рекомендация от преподавателя религиозного обучения либо от руководителя мечети (имам).

Приём документов – ежедневно, кроме пятницы, с 9:00 до 17:00, перерыв - с 12:00 до 13:00.

Студентам из Южного Дагестана за отличную успеваемость выплачивается стипендия в размере – 1000 р; за хорошую – 500 р.

Наш адрес: г. Махачкала, ул. Дахадаева, 136
тел: 8(988) 771 59 55

Капі тийизвай касдиз гъаждал фидай ихтияр авани?

– Шагъадат, капі, сив хуьн, закат гун ва гъаж – Исламдин дестекар я. Капі лагъайтла, адан кылин пай я. Пар мусурмандин ферз я капі. Капі тийизвай касдиз гъаждал фин къадагъа туш. Са ферз кар авуналди ва я тавуналди куьн маса крарикай азид жезвач. Гъак хъайила, капі тийизвай касдивай гъаждал физ жеда, амма капі рикелай ракурна кланда. Низ чила гъаждин берекат себеб яз ада кплар ийиз башламиштин. Ахътин касдиз гъаждай къвезвай сувабар ва ахъайнавай кпларай къвезвай жазар Къияматдин йикъан терездал эцигъавайди чир хъана кланда. Гъаждал капі ийиз башламишай ва амай умуьурда а кар давамарай ксар ацбан ава, гъавилляй капі тийизвайбурузни, эгер абуруз мусурманар ятла, гъаждал фин гъич садани къадагъа тавурай.

Кпларин вахтар
Сентябрь

югъ	Пасаман Ас-Субх	Рагъ эскеф-завай вахт	Нисиниш Аз-Зутур	Рагъандин Аль-Гласр	Регъен Аль-Магъриб	Месни Аль-Гинназ
1	03:30	05:12	11:52	15:34	18:27	19:57
2	03:31	05:13	11:51	15:33	18:25	19:55
4	03:34	05:15	11:51	15:31	18:22	19:52
6	03:37	05:17	11:50	15:29	18:18	19:48
8	03:40	05:19	11:49	15:26	18:15	19:45
10	03:43	05:21	11:49	15:24	18:11	19:41
12	03:45	05:23	11:48	15:22	18:08	19:38
14	03:48	05:26	11:47	15:19	18:04	19:34
16	03:51	05:28	11:46	15:17	18:00	19:30
18	03:53	05:30	11:46	15:15	17:57	19:27
20	03:56	05:32	11:45	15:12	17:53	19:23
22	03:58	05:34	11:44	15:10	17:50	19:20
24	04:01	05:37	11:44	15:07	17:46	19:16
26	04:03	05:39	11:43	15:05	17:42	19:12
28	04:06	05:41	11:42	15:02	17:39	19:09
30	04:08	05:43	11:42	15:00	17:35	19:05

Гъурметлу газет клелзавайбур!

Куь суалар ва теклифар редакциядиз SMS-рин куьмекдалди 8-988-200-04-27 нумрадиз ва я «lezgiassalam@gmail.com» -диз гуз жедайди чна кьез хабар гузва. Куь суалар ва абуруз ганвай жавабар чна, инша'Аллагъ, газетдин чинриз акъудда.

ПОДПИСКА-2016

Гъурметлу стхаяр ва вахар! 2016-йис патал подписка башламишнава. Лезги члалал акъатзавай «Ас-Салам» газет квез клани почтунин отделенийра, районара кваллахзавай чи векил-ривай ва я редакциядиз атана кхъиз жеда. Зур йисан къимет: 207 манат. Индекс 51395